

แนวทางการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้

4.1 แนวความคิดวิธีการเพื่อความปลอดภัย

สถานการณ์ของปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นมากมายหลายประการด้วยกันไม่ว่าจะเป็น ปัญหาทางสังคม ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการเมืองกีดกัน ต่างก็มีส่วนสร้างความเสียหายต่อการพัฒนาประเทศทั้งสิ้น ในปัจจุบันหลายปัญหารวมกันต่างล้วนเป็นที่มาหรือเป็นสาเหตุแห่งปัญหาอาชญากรรมหรือการฝ่าฝืนละเมิดต่อกฎหมายบ้านเมืองทั้งสิ้น ปัญหาดังกล่าวนี้ได้สร้างความเสียหายต่อประเทศไทยซึ่งนับวันจะรุนแรงทุกขณะ และจะมีแนวโน้มตกอยู่สภาวะวิกฤติร้ายแรงมากขึ้น ปัญหามลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมก็ทำนองเดียวกัน เป็นปัญหาที่สร้างความเสียหายต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และยิ่งเมื่อมีปัญหาสังคมอื่นๆ สอดแทรกและทับถมต่อเนื่องกันมาจากอดีตปัญหาที่ยังไม่คลี่คลาย ทำให้ปัญหาของมลพิษส่งผลเสียหายรุนแรงอันอยู่ในขั้นวิกฤติ แต่กระนั้นรัฐได้ตระหนักและรับรู้ถึงสถานการณ์ดังกล่าวก็พยายามปรับปรุงแก้ไขแนวทาง หรือมาตรการเพื่อมาจัดการกับปัญหาเหล่านั้นให้บรรลุตามเป้าหมาย โดยมีวัตถุประสงค์ให้ปัญหาค่อยคลี่คลายตัวลงหรือหมดไปจากสังคม ให้สังคมปราศจากการกระทำผิด อันเป็นการบั่นทอนการเจริญเติบโต การพัฒนาเศรษฐกิจ หรือให้สมาชิกได้รับความปลอดภัย มีความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินเพื่อส่งเสริมคุณค่าในการดำรงชีวิตที่ดีในสังคมนั้นเอง เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงวัตถุประสงค์ที่มีภาระหน้าที่ต้องกระทำทุกวิถีทางภายในกรอบกติกาที่สังคมมอบจันทานุมัติให้กระทำ

สำหรับปัญหาอาชญากรรมนั้น รัฐได้แสวงหามาตรการในทางกฎหมายมาจัดการแก้ไขป้องกันปัญหากับการฝ่าฝืนละเมิดกฎหมายหรืออาชญากรรม ประการหนึ่งคือโดยรัฐได้นำมาตรการทางอาญาเข้ามาจัดการกับปัญหาดังกล่าวซึ่งมีแนวทางอยู่สองประการด้วยกันคือมาตรการแรก การนำมาตรการการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับได้แก่ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน (มาตรา 18) นำมาใช้ในลักษณะเมื่อมีความผิดเกิดขึ้นแล้ว และมีผู้ที่ได้รับความเสียหาย มาตรการการลงโทษจะเข้าไปจัดการโดยการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดนั้นตามสัดส่วนของการกระทำตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้เป็นลักษณะ "มาตรการปราบปราม" ส่วนมาตรการที่สอง การนำมาตรการของวิธีการ

เพื่อความปลอดภัยมาใช้บังคับได้แก่กัน ห้ามเข้าเขตที่กำหนด เรือกระแทกกันที่บน คุมตัว
ไว้ในสถานพยาบาลและการห้ามประกอบอาชีพ (มาตรา 39) อันเป็นมาตรการลักษณะที่
เรียกว่า "มาตรการป้องกัน"

ปัญหาเนื่องจากว่า ในการนำมาตรการโทษทางอาญาไปใช้บังคับกับผู้กระทำผิด
บางรายไม่อาจกีดกันพฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเนื่องจากว่าใน
ส่วนของการกระทำของบุคคลบางประเภทหรือพฤติกรรมบางอย่างไม่อาจถือได้ว่าเป็นความ
ผิดอันจะต้องรับผิดตามกฎหมายอาญาได้ซึ่งลักษณะของบุคคลหรือพฤติกรรมบางรายนั้นอาจจะ
อยู่ในขั้นจะก่อให้เกิดอันตรายต่อสังคมถ้าปล่อยไว้ให้บุคคลเหล่านั้นกระทำจนไปจนถึงอีกขั้นหนึ่ง
อาจสร้างปัญหาให้กับสังคมได้ หรือจะส่งผลให้เกิดปัญหาผู้ได้รับความเสียหายเดือดร้อน
จากบุคคลหรือพฤติกรรมดังกล่าวได้ กรณีตัวอย่างเช่น การกระทำผิดของบุคคลที่ติดนิสัยจะมี
ลักษณะหรือพฤติกรรมซ้ำซากไม่เกรงกลัวโทษหรือการเพิ่มโทษ โทษไม่สามารถทำให้บุคคล
นั้นมีจิตสำนึกในศีลธรรมอันดี กรณีบุคคลเช่นนี้สมควรนำมามาตรการด้านการกักกันไปใช้บังคับ
เพื่อเสริมแนวทางการบังคับใช้ในส่วนของโทษโดยมีจุดประสงค์เพื่อนำตัวมาควบคุม ทัศนีย
และเพื่อฝึกหัดอาชีพให้เป็นคนดีก่อนออกสู่สังคมต่อไป หรือกรณีการกระทำผิดของบุคคลที่
ไร้ความสามารถอันได้คนวิกลจริตกฎหมายจะคุ้มครองโทษที่จะใช้บังคับจึงไม่บรรลุเป้าหมาย
ของโทษ บุคคลเหล่านั้นจะได้รับการยกเว้นหรือลดหย่อนโทษแต่เมื่อพิจารณาถึงสภาพของ
บุคคลเหล่านั้นยังเป็นอันตรายอยู่ ถ้าหากปล่อยพวกเขาเหล่านั้นออกไปสู่สังคมย่อมจะเป็น
อันตรายต่อบุคคลในสังคมได้ สมควรนำมามาตรการคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเข้าไปจัดการ
ดูแลบังคับใช้เป็นต้น

ดังนั้นในการนำมาตรการโทษทางอาญามาบังคับใช้เพียงด้านเดียว อาจส่งผล
ให้การบังคับใช้กฎหมายอาญาเกิดข้อบกพร่อง ผู้กระทำผิดบางคนอาจก่อความเสียหายต่อไป
ได้โดยไม่มีที่สิ้นสุด เพื่อให้กฎหมายมีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการป้องกันมิให้ผู้กระทำผิดมี
โอกาสหรือเป็นการตัดโอกาสให้ผู้กระทำผิดมีช่องทางที่จะกระทำผิด จึงเกิดมีแนวความคิด
ในการนำมาตรการบังคับอย่างหนึ่งซึ่งมิใช่โทษซึ่งได้กล่าวแล้วคือวิธีการเพื่อความปลอดภัย
มาใช้ในเชิงป้องกันเป็นแนวความคิดอย่างหนึ่งของกฎหมายฝ่ายบ้านเมืองที่ได้มีการนำเสนอ
ในการประชุมระหว่างประเทศเกี่ยวกับกฎหมายอาญา โดยแนวความคิดดังกล่าวยึดหลัก

บุคคลซึ่งโดยลักษณะการดำรงชีพหรือโดยอาการทางสรีระบางอย่างมีอาการที่เรียกว่า เป็นอันตรายอาจทำให้บุคคลนั้นเป็นอันตรายต่อสังคมได้ อาการนี้อาจพบได้โดยทางการแพทย์ ก่อนที่บุคคลอื่นจะกระทำผิดเมื่อตรวจพบแล้วก็เป็นการเพียงพอที่จะดำเนินการลงโทษ หรืออย่างน้อยใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยกับบุคคลนั้น¹

อย่างไรก็ตามการนำระบบอาการที่เป็นอันตรายของผู้กระทำผิดมาใช้มีผลกระทบกระเทือนต่อหลักการที่ว่า โทษต้องเป็นไปตามกฎหมายซึ่งโดยหลักการแล้วระบบนี้ย่อมเป็นที่ยอมรับได้ เพราะบุคคลบางคนแม้จะยังมีได้กระทำผิดก็อาจเป็นอันตรายต่อสังคมได้ แต่ปัญหาของการที่จะทราบถึงอาการอันตราย โดยการตรวจของแพทย์ยังไม่สามารถกระทำได้ว่าอันตรายของบุคคลตามกฎหมายจะมีลักษณะอย่างไร แต่อย่างไรก็ดีแม้การใช้ระบบอาการที่เป็นอันตรายจะมีข้อโต้แย้งอยู่มากก็ตาม แต่มีกฎหมายบางประเทศได้ให้การยอมรับวิธีการให้ศาลมีอำนาจใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยก่อนมีการกระทำผิดได้ เช่นกฎหมายของประเทศสเปนปี 1933 (มาตรา 2) กฎหมายของประเทศโคลัมเบีย 1936 (มาตรา 1) กฎหมายป้องกันสังคมของประเทศคิวบา (มาตรา 4813, 580A50) เป็นต้น แต่ในส่วนของประเทศฝรั่งเศส มาตรา 269 ได้บัญญัติให้คนจรจัดเป็นความผิดซึ่งเป็นโทษประกอบของกฎหมายอาญาฝรั่งเศส เนื่องจากว่าการดำรงชีพของคนจรจัดอาจนำไปสู่การกระทำผิดได้ ความผิดดังกล่าวต้องมีการดำเนินการบังคับก่อนมีการกระทำผิด ซึ่งโดยหลักการแล้วโทษประกอบเหล่านี้ถือว่าเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั่นเอง²

¹ โทเมเน กัททิมมีย์, "การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย," คำบรรยายประมวลกฎหมายอาญาลักษณะวิธีการเพื่อความปลอดภัย, (กรุงเทพมหานคร: ศรีสมมติการพิมพ์, 2533), หน้า 35.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 36.

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ตามกฎหมายต่างประเทศเหล่านั้นมีแนวทางการนำมาตรการเชิงป้องกันไปใช้กับมาตรการการลงโทษ ในลักษณะเป็นมาตรการเสริมหรือโดยการนำเอาวิธีการเพื่อความปลอดภัยไปใช้ควบคู่กับมาตรการโทษโดยเฉพาะประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น ซึ่งเป็นผลให้สามารถควบคุมอาชญากรรมได้ จึงถือได้ว่าวิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นมาตรการอย่างที่รัฐนำมาใช้เพื่อป้องกันสังคมมิให้เกิดการกระทำผิดกฎหมายขึ้น และเพื่อนำมาใช้บังคับกับการกระทำผิดที่มาตรการลงโทษไม่สามารถลงโทษให้เกิดเป็นผลต่อเนื่องการกระทำนั้นได้³

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า แนวความคิดพื้นฐานของวิธีการเพื่อความปลอดภัยมีแนวความคิดจากทฤษฎีป้องกันสังคม (Social Defense Theory) เป็นมาตรการที่รัฐนำมาใช้เพื่อป้องกันสังคม ด้วยเหตุผลที่ว่ามนุษย์มีสัญชาตญาณอย่างหนึ่งคือจะต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่าเป็นสัตว์สังคมการอยู่ร่วมกันดังกล่าวเป็นครอบครัว เป็นชุมชน และเป็นสังคมประเทศชาติบ้านเมืองขึ้นมา ซึ่งเป็นธรรมดาที่เมื่อเกิดเป็นสังคมจะต้องมีการเคลื่อนไหวกระทบกระเทือนกันทั้งในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน แต่อย่างไรก็ตามในทางอาญาการกระทำความผิดจะต้องมีอยู่ในสังคมมนุษย์ซึ่งถือได้ว่า การกระทำผิดหรืออาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของสังคมมนุษย์ เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่จะต้องเป็นไปตามพฤติกรรมของสังคม เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้นต้องถือว่าผู้นั้นกระทำการขัดต่อพฤติกรรมของสังคม รัฐจึงต้องหามาตรการและวิธีการดำเนินการ

³ กองคดีวิธีการเพื่อความปลอดภัย สำนักงานอัยการสูงสุด, รายงานการสัมมนา เรื่องการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยและแนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานวันที่ 4-5 มิถุนายน 2534, (กรุงเทพมหานคร: ศรีสมบัติการพิมพ์, 2534), หน้า 104.

บุคคลที่เป็นอันตรายต่อรัฐ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม

แนวความคิดแต่เดิมมีว่าสิ่งที่ใช้ในการแก้ปัญหาการทำความผิดโดยมุ่งเอาตัวผู้ทำความผิดมาลงโทษตามความร้ายแรงของการทำความผิด โดยศึกษาสาเหตุแห่งอาชญากรรมเฉพาะในแง่กฎหมายเท่านั้น มิได้คำนึงถึงปัจจัยทางด้านกายภาพ จิตใจ หรือสังคมแต่อย่างใด ซึ่งยังผลให้การควบคุมอาชญากรรมหรือการทำความผิดไม่บังเกิดผลโดยสมบูรณ์ มาตรการการลงโทษมีวัตถุประสงค์มิใช่เพียงเพื่อการทดแทนตามทฤษฎีการทดแทน (Retribution Theory) ที่มองในอดีตโดยลงโทษเพื่อทดแทนสิ่งที่ผู้กระทำผิดได้กระทำแล้วเพื่อชดใช้สิ่งที่กระทำลงไปประการเดียวไม่ แต่การลงโทษยังมีวัตถุประสงค์เพื่อการป้องกันการกระทำผิด การปรับปรุงแก้ไขตัวผู้กระทำผิดด้วย ส่วนในวัตถุประสงค์ของวิธีการเพื่อความปลอดภัยจะเป็นการป้องกันการทำความผิด โดยมุ่งไปที่ผลกระทบต่อสังคม และแก้ไขตัวบุคคลเฉพาะรายมากกว่า กรณีดังกล่าวนี้ได้มีการศึกษาหาสาเหตุของอาชญากรรมจากตัวผู้ทำความผิดทางด้านสังคมอย่างเป็นศาสตร์ จึงเกิดแนวความคิดที่จะคุ้มครองป้องกันสังคมโดยเป็นการป้องกันอาชญากรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ต่อการใช้บังคับกฎหมายอาญาต่อผู้กระทำผิดอันฝ่าฝืนกฎหมายอาญา การนำเอามาตรการทั้งสองมาใช้ร่วมกัน ย่อมจะส่งผลให้การใช้มาตรการป้องกันปราบปรามครบกระบวนการใช้บังคับเพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อวิธีการเพื่อความปลอดภัย ควรเปรียบเทียบลักษณะของมาตรการทั้งสองจะมีลักษณะที่เหมือนกันและต่างกันดังต่อไปนี้คือ⁴

ลักษณะวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่คล้ายคลึงกับโทษ

⁴ โทแมส กัททิงเจอร์, คำบรรยายประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะวิธีการเพื่อความ
ปลอดภัย, หน้า 27-29.

วิธีการเพื่อความปลอดภัยและโทษต่างได้ใช้หลักการ Nullum crimen, Nulla poena sine lege⁵ ร่วมกันทำให้วิธีการเพื่อความปลอดภัยมีลักษณะคล้ายคลึงกันกับโทษคือ

1) วิธีการเพื่อความปลอดภัยจะนำมาใช้ได้ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้
2) วิธีการเพื่อความปลอดภัยส่วนใหญ่จะนำมาใช้ได้ต่อเมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นแล้ว

3) วิธีการเพื่อความปลอดภัยต้องให้ศาลเป็นผู้กำหนด
4) วิธีการที่นำมาใช้บังคับต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

5) การอภัยโทษอาจใช้กับวิธีการเพื่อความปลอดภัยได้ ซึ่งมีเหตุผลว่าไม่อาจจะจำกัดประมุขแห่งรัฐที่จะใช้อำนาจพิเศษในการให้อภัยโทษได้

⁵หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โศธไม่มีกฎหมายอื่นเป็นหลักประกันในทางกฎหมายอาญา ซึ่งมีเนื้อหาหลัก 4 ประการคือ

- (1) การห้ามใช้กฎจารีตประเพณีลงโทษทางอาญาแก่บุคคล
- (2) การห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างอื่นลงโทษทางอาญาแก่บุคคล
- (3) กฎหมายอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน และ
- (4) กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง ราชละเอียดโปรดฯ คณิต ฌ นคร,

ประมวลกฎหมายอาญา: หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ, แก้วไขเพิ่มเติม พ.ศ.2535, 3(กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ จำกัด, 2535), หน้า 172-173.

ลักษณะวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่แตกต่างจากโทษมีดังต่อไปนี้

1) การลงโทษต้องคำนึงถึงเจตนาของผู้กระทำผิดแต่ในส่วนของวิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นมาตรการที่นำมาใช้ เพื่อสนับสนุนการปรับปรุงแก้ไขบุคคลที่มีลักษณะอันตราย เมื่อวิธีการลงโทษทางอาญาไม่ได้ผลเพียงพอ^๕ จึงต้องไม่คำนึงถึงเจตนาของผู้กระทำผิดแต่จะคำนึงลักษณะหรือสภาพของบุคคลหรือสิ่งของที่เรียกว่า "สภาพอันตราย"

2) การลงโทษเป็นการทำให้ผู้กระทำผิดได้รับความลำบากแต่วิธีการเพื่อความปลอดภัยไม่มีความประสงค์จะให้ได้รับความลำบาก การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้เพิ่มเติม หรือแทนการลงโทษด้วยเหตุผลเมื่อสภาพของผู้นั้นไม่จำเป็นต้องลงโทษจึงถือว่าไม่เป็นการทำให้ลำบากหรือทำให้ได้รับทุกข์

3) การลงโทษจะทำให้มีความรู้สึกว่าเป็นการเสื่อมเสียเกียรติแต่วิธีการเพื่อความปลอดภัยโดยหลักแล้วไม่ถือว่าเป็นการเสื่อมเสียเกียรติแต่อย่างใด

4) การลงโทษกำหนดตามสัดส่วนของความผิดแต่วิธีการเพื่อความปลอดภัยไม่ได้กำหนดตามความหนักเบาแห่งความผิด แต่ขึ้นกับสภาพที่เป็นอันตรายของผู้กระทำผิด

5) การลงโทษมีลักษณะเป็นการกำหนดไว้ตายตัวล่วงหน้าแต่วิธีการเพื่อความปลอดภัยไม่มีลักษณะเช่นนั้น โดยผู้บัญญัติกฎหมายหรือผู้พิพากษาไม่อาจกำหนดเวลาที่ผู้กระทำผิดจะแก้ไขการกลับตัวได้ล่วงหน้า เพราะการกลับตัวขึ้นอยู่กับสภาพที่เป็นอันตรายนั้นหมดไปแล้วหรือไม่

^๕ ทีวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, กฎหมายอาญา: หลักและปัญหา, 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528), หน้า 330.

6) คำพิพากษาที่ให้ลงโทษจะต้องเป็นคำพิพากษาถึงที่สุดไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่วิธีการเพื่อความปลอดภัยสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพที่เป็นอันตรายของผู้กระทำผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 16 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

7) หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังไม่ใช้กับวิธีการเพื่อความปลอดภัย

8) โศษที่สภาพที่เป็นอันตรายของผู้กระทำผิดอาจยังมีอยู่หลังจากคดีขาดอายุความแล้วดังนั้นอายุความที่เกี่ยวข้องกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยจึงไม่เหมือนกัน

9) นิรโทษกรรมมักไม่ใช้กับวิธีการเพื่อความปลอดภัย

10) การล้างมลทินนั้นไม่ใช้กับวิธีการเพื่อความปลอดภัย

11) การรอกการบังคับใช้ในวิธีการเพื่อความปลอดภัยไม่มี เช่นการรอการลงโทษ

12) เหตุบรรเทาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยไม่มี

13) หลักเรื่องการไม่ลงโทษความผิดย้อนไม่ใช้กับวิธีการเพื่อความปลอดภัย

14) โทษจะลงก่อนคำพิพากษาถึงที่สุดไม่ได้ แต่วิธีการเพื่อความปลอดภัยบางอย่างอาจบังคับได้แม้คำพิพากษายังไม่ถึงที่สุดเช่น การให้การศึกษาแก่ผู้กระทำผิดที่เป็นผู้เยาว์

15) การลงโทษศาลเป็นผู้กำหนด ส่วนวิธีการเพื่อความปลอดภัยอาจมีได้ตามกฎหมายอื่นเช่นตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 43 พ.ศ. 2502 และพระราชบัญญัติกำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมการอบรมและการฝึกอาชีพ พ.ศ. 2503⁷ โศษให้อ่านาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารสั่งให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยบางชนิดได้

⁷ จิตติ ดิงศักดิ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายภาค 1, 9 (กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครนึ่งกรูฟ จำกัด, 2536), หน้า 1029.

4.1.1 ความหมายและขอบเขตของวิธีการเพื่อความปลอดภัย

วิธีการเพื่อความปลอดภัยในความหมายโดยทั่วไปนั้นคือ วิธีการต่าง ๆ ที่บุคคล สถาบันต่างๆ หรือรัฐนำมาใช้เพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ตัวเอกชน สถาบันทรัพย์สินสังคม ในการกินการอยู่ การประกอบอาชีพ การคมนาคม การปกครอง การบริหาร ฯลฯ^๘ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า วิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นวิธีการที่มุ่งสร้างความปลอดภัยในสังคม แก่สถาบันในด้านต่างๆ อันเป็นวิถีทางสังคม แต่ในด้านนัยทางกฎหมาย วิธีการเพื่อความ ปลอดภัยหมายถึงวิธีการเพื่อให้สังคมปลอดภัยจากการกระทำของผู้กระทำในเวลาภายหลัง^๙ หรือในฐานะที่เป็นมาตรการซึ่งใช้บังคับต่อผู้กระทำผิดผนวกกับโทษ^{๑๐} เพื่อคุ้มครองสังคม มาตรการของวิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นเครื่องมือของรัฐที่ใช้กับบุคคลที่มีสภาพ หรือ พฤติการณ์ที่เป็นอันตรายต่อสังคมเพื่อควบคุมมิให้ผู้นั้นกระทำผิดกฎหมายอาญา โดยมุ่ง ประสงค์เพื่อให้สังคมปลอดภัยจากการกระทำผิด มาตรการดังกล่าวจึงอาจนำมาใช้แก่ บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ แม้ว่าบุคคลนั้นจะยังไม่ได้กระทำความผิดหรือได้กระทำความผิดแล้ว แต่มีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดเกิดขึ้นในอนาคต^{๑๑} บางความหมายของวิธีการเพื่อ ความปลอดภัยเป็นมาตรการที่รัฐนำมาใช้กับบุคคล ซึ่งมีพฤติกรรมที่ถือว่าเป็นอันตรายต่อ

^๘ กาวร พานิชพันธ์, "วิธีการเพื่อความปลอดภัย," วารสารอัยการ, ปีที่ 7 ฉบับที่ 77 พ.ศ.2527, : 105.

^๙ หุตต์ แสงอุทัย, กฎหมายอาญาภาค 1, หน้า 211.

^{๑๐} กาวร พานิชพันธ์, เรื่องเดียวกัน, : 105.

^{๑๑} ณรงค์ ใจหาญ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคหนึ่งว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความ ปลอดภัย, 1(กรุงเทพมหานคร: มิตรนราการพิมพ์, 2534), หน้า 94.

สังคม โดยแสดงออกมาว่าบุคคลนั้นน่าจะกระทำความผิดอาญาชั้นในอนาคต หรือเมื่อกระทำความผิดทางอาญาแล้วจะกลับมาก่อทำความผิดซ้ำอีก จึงต้องใช้มาตรการนี้เพื่อกำหนด กำกับ หรือเตือนไม่ให้บุคคลดังกล่าวกลับมาก่อทำความผิดทางอาญาอีกหรืออีกนัยหนึ่งเป็นการมองไปข้างหน้า¹² จะแตกต่างจากโทษ โดยจะเห็นว่าการลงโทษเป็นการสนองตอบของสังคม เมื่อมีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้นโทษจึงเป็นผลร้ายต่อผู้กระทำความผิด อันเป็นการแสดงถึงการตำหนิผู้กระทำความผิดว่าได้ทำในสิ่งที่ไม่สมควรในสังคม วัตถุประสงค์ของการลงโทษ¹³ จึงพุ่งเป้าไปที่พฤติกรรมในการกระทำของผู้กระทำความผิดที่ผ่านมาแล้ว อันมีลักษณะเป็นการแก้แค้นตอบแทนการกระทำความผิดของผู้กระทำหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการ "มองไปข้างหลัง" นั้นเอง¹⁴ ดังนั้นขอบเขตแนวความคิดและการใช้ของโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัยจึงแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน

¹² โทเมเน กัทธภิรมย์, คำอธิบายแนวนโยบายของสำนักงานอัยการสูงสุดในการดำเนินคดีใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย, หน้า 2.

¹³ อุทิศ แสนโกศิก, "วัตถุประสงค์ของการลงโทษ," บทบัญญัติ, เล่ม 27 ตอน 2, พ.ศ. 2513 : 271-299.

¹⁴ โทเมเน กัทธภิรมย์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

4.1.2 วัตถุประสงค์ตามกฎหมายของวิธีการเพื่อความปลอดภัย

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า วิธีการเพื่อความปลอดภัยมีแนวความคิดมาจากทฤษฎีป้องกันสังคม วัตถุประสงค์ตามกฎหมายของวิธีการเพื่อความปลอดภัยจึงเป็นกรณีของรัฐบัญญัติขึ้นมาเพื่อเป็นบทบังคับเช่นเดียวกับโทษ โศสโทษเป็นวิธีการบังคับ¹⁵ ที่รัฐใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอาญา วัตถุประสงค์ของการลงโทษในทางอาญามีเพื่อการคุ้มครองสังคม ปัญหาที่ต้องพิจารณาคือจะลงโทษอย่างไรให้ได้ประสิทธิภาพคุ้มครองสังคมอันเป็นวัตถุประสงค์ให้ได้ผลดีที่สุด ซึ่งวัตถุประสงค์ของการลงโทษคงปรากฏตามทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 กล่าวคือเป็นการลงโทษเพื่อเป็นการทดแทน (Retribution) เพื่อเป็นการข่มขู่ (Deterrence) เพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข (Reformation) หรือเป็นการลงโทษเพื่อเป็นการตัดไม้ให้มิโอกาสกระทำผิดอีก (Incapacitation)

ในส่วนของวิธีการเพื่อความปลอดภัย แต่เดิมมีบางประเภทมิได้แยกออกจากโทษทางอาญา คงบัญญัติรวมอยู่ในมาตรา 12 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127¹⁶ เนื่องจาก

¹⁵ จิตติ ดิงศักดิ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญามาตรา 1, หน้า 840.

¹⁶ มาตรา 12 บัญญัติว่า "อาญาสำหรับลงโทษแก่ผู้กระทำผิดนั้น ท่านกำหนดไว้เป็นหกสถานดังนี้

สถานที่หนึ่งให้ประหารชีวิต

สถานที่หนึ่งให้จำคุก

สถานที่หนึ่งให้ปรับ

สถานที่หนึ่งให้อยู่ภายในเขตที่อื่นมีกำหนด

สถานที่หนึ่งให้ริบทรัพย์สิน

สถานที่หนึ่งให้เรียกประกันทนาย

วิธีการเพื่อความปลอดภัยมีวัตถุประสงค์ป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดที่เพิ่งเล็งเฉพาะบุคคล ซึ่งหากจะลงโทษแล้วเพื่อหวังให้หลายจำจะไม่ได้อผล เนื่องจากเหตุผลบางประการ เช่นกรณีผู้กระทำผิดซ้ำซากอันมีนิสัยเป็นผู้ร้ายการลงโทษหากมีระยะเวลาสั้นเกินไปจะไม่ส่งผลต่อการดัดนิสัยผู้ต้องโทษได้ จึงจำเป็นต้องมีวิธีการเพื่อความปลอดภัยบางอย่างเช่นกักกันทั้งต้องควบคุมผู้กระทำผิดต่อไปอีกระยะเวลาพอสมควรเพื่อดัดนิสัยผู้กระทำผิดดัดนิสัยไว้ภายในกำหนดโดยเพื่อป้องกันการกระทำความผิด เพื่อดัดนิสัยและเพื่อฝึกหัดอาชีพ หรือในกรณีของหลักเกณฑ์ของการลงโทษ ศาลจะพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดได้ต่อเมื่อมีการกระทำความผิด มีพฤติการณ์บางอย่างที่น่ากลัวจะเกิดอันตราย อันเนื่องมาจากผู้จะก่อเหตุร้ายแก่บุคคลและทรัพย์สินของผู้อื่นมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะก่อเหตุร้าย ตามกฎหมายยังไม่อาจนำโทษไปบังคับได้อันเนื่องจากยังมีได้กระทำผิด จึงต้องใช้มาตรการเรือกประกันทัณฑ์บนตามมาตรา 46 โดยศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้ผู้นั้นทำทัณฑ์บนโดยกำหนดเงินจำนวนหนึ่งว่าจะไม่ก่อเหตุร้ายดังกล่าวแล้วตลอดเวลาที่ศาลกำหนดแต่ไม่เกินสองปี และจะสั่งให้มีประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ โดยเพื่อปฏิบัติต่อผู้ที่น่าจะกระทำความผิดขึ้นในอนาคต

ดังนั้น เมื่อพิจารณาในส่วนของวัตถุประสงค์ตามกฎหมายของวิธีการเพื่อความปลอดภัย จากการที่เดิมมีกฎหมายบัญญัติว่าวิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นโทษอย่างหนึ่งก็ทำให้วัตถุประสงค์ตามของวิธีการเพื่อความปลอดภัย นอกจากจะมีแนวความคิดป้องกันสังคมแล้ว จึงมีวัตถุประสงค์บางลักษณะที่มีพื้นฐานเช่นเดียวกับวัตถุประสงค์ของโทษนั่นเองเช่นวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการกระทำความผิด กล่าวคือตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 40 วางหลักเกณฑ์ว่า การกักกันเป็นวิธีการควบคุมผู้กระทำผิดดัดนิสัยไว้ภายในเขตกำหนดเพื่อป้องกันการกระทำความผิด เพื่อดัดนิสัยและเพื่อฝึกหัดอาชีพ กรณีการห้ามประกอบอาชีพตามมาตรา 50 เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใดถ้าศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ หรือเนื่องจากการประกอบอาชีพ และเห็นว่าหากผู้นั้นประกอบอาชีพหรือวิชาชีพต่อไป อาจจะกระทำความผิดเช่นนั้นขึ้นอีก ศาลจะสั่งไว้ในคำพิพากษาห้ามการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นมกำหนดเวลาไม่เกินห้าปี นับแต่วันพ้นโทษไปแล้วก็ได้เพื่อความปลอดภัยของประชาชน กรณีการห้ามเข้าเขตกำหนดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 45 เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใด และศาลเห็นสมควรเพื่อความ

ปลอดภัยของประชาชนไม่ว่าจะมีจำขหรือไม่ ศาลอาจสั่งในคำพิพากษาว่า เมื่อผู้ขึ้นพันโทษตามคำพิพากษาแล้ว ห้ามมิให้ผู้ขึ้นเข้าไปในเขตกำหนดเป็นเวลาไม่เกินห้าปี การเรียกประกันทัณฑ์บนตามมาตรา 46 ที่ว่าถ้าความปรากฏแก่ศาล ตามข้อเสนขอของพนักงานอัยการว่าผู้ใดจะก่อเหตุร้าย ให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้ขึ้นก็ได้ ในการพิจารณาคดีความผิดใด ถ้าศาลไม่ลงโทษผู้ถูกฟ้อง แต่มีเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้ถูกฟ้องน่าจะก่อเหตุร้าย ให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้ขึ้นก็ได้ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้ผู้ขึ้นให้ทำทัณฑ์บน โดยกำหนดจำนวนเงินไม่เกินกว่าห้าพันบาท ว่าผู้ขึ้นจะไม่ก่อเหตุดังกล่าวแล้วตลอดเวลาที่ศาลกำหนดแต่ไม่เกินสองปี และจะสั่งให้มีประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ตามกฎหมายของวิธีการเพื่อความปลอดภัยเพื่อป้องกันสังคมมิให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นในอนาคตเป็นการป้องกันเฉพาะ (Special prevention) โดยแบ่งถึงลักษณะสภาพบุคคลหรือสิ่งของที่เป็นสภาพอันตราย ซึ่งอาจทำได้ด้วยการตัดมิให้มีโอกาสกระทำความผิดอีก (Incapacitation) เช่นการควบคุมบุคคลวิกลจริตไว้ กักกันและปรับปรุงแก้ไข (Reformation) เช่นการรักษาผู้ติดยาเสพติด ผู้ติดสุรา เรือร่งการให้การศึกษาให้หัดอาชีพแก่ผู้กระทำผิดที่เป็นผู้เยาว์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าตามวัตถุประสงค์ในการลงโทษ แม้จะมีเจตนาแบ่งถึงการป้องกันมิให้เกิดความผิดขึ้นในอนาคต เช่นเดียวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยก็ตาม แต่มาตรการโทษก็มุ่งทดแทนความผิดที่ได้กระทำขึ้นแล้วหรือเกี่ยวโยงไปถึงความรับผิดชอบของผู้กระทำ และยังเพื่อป้องกันปราชัยด้วยซึ่งในส่วนนี้จะไม่อยู่ในวิธีการเพื่อความปลอดภัย¹⁷

¹⁷ถาวร พานิชพันธ์, วิธีการเพื่อความปลอดภัย, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพนกวินนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520, หน้า 17.

4.2 ประเภทของวิธีการเพื่อความปลอดภัย

วิธีการเพื่อความปลอดภัยมี 5 ประเภทด้วยกัน โดยแนวทางการแยกประเภทของวิธีการเพื่อความปลอดภัยจะต่างจากการแบ่งแยกประเภทของโทษเนื่องจากว่า โทษจะแบ่งแยกตามความหนักเบาตามลำดับ แต่ในส่วนของ การแบ่งแยกวิธีการเพื่อความปลอดภัยไม่มีลักษณะเช่นเดียวกันกับโทษ อย่างไรก็ตามก่อนพิจารณาการแบ่งแยกตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย จึงควรศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดในเชิงกฎหมายของประมวลกฎหมายอาญาของประเศฝรั่งเศสก่อน เพื่อเป็นแนวทางการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภยอันเหมาะสมกับปัญหาต่อไป ซึ่งได้แบ่งแยกประเภทวิธีการเพื่อความปลอดภยได้เป็นสองลักษณะใหญ่คือ

กรณีแรก วิธีการเพื่อความปลอดภยที่มีกฎหมายให้ใช้บังคับอย่างวิธีการเพื่อความปลอดภย¹⁸ ซึ่งแต่ละประเภทจะมีหลักเกณฑ์แตกต่างจากหลักเกณฑ์ในวิธีการเพื่อความปลอดภยของประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย โดยวิธีการเพื่อความปลอดภยในกรณีนี้มีลักษณะไม่เป็นการลงโทษ แต่เป็นวิธีการที่มุ่งจะแก้ไขฟื้นฟูสภาพผู้กระทำผิดและเยียวยาเพื่อมิให้มีการกระทำผิดซ้ำอีก กล่าวคือ การให้การศึกษแก่ผู้กระทำผิดเป็นผู้เชี่ยวชาญศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนสามารถกำหนดมาตรการที่เห็นสมควรแล้วแต่กรณี เพื่อป้องกันช่วยเหลือควบคุม ให้การศึกษแก่ผู้เยาว์ที่กระทำผิด มาตรการเหล่านี้ศาลจะเลือกใช้และ

¹⁸ มีอยู่ด้วยกัน 4 ประเภทคือ 1. การให้การศึกษแก่ผู้กระทำผิดที่เป็นผู้เยาว์ 2. มาตรการสำหรับผู้ติดสุราเรื้อรัง 3. มาตรการสำหรับผู้ติดยาเสพติด และ 4. มาตรการไม่ฟ้องเพราะกลับตัว รายละเอียดโปรดดู โทเมเน ภักภิรมย์, คำบรรยาชกฎหมายอาญาลักษณะวิธีการเพื่อความปลอดภย , หน้า 30-32.

เปลี่ยนแปลงได้ตามที่เห็นว่าเหมาะสมในส่วนมาตรการสำหรับผู้ติดสุราเรื้อรัง ตามกฎหมาย
ฝรั่งเศสได้ให้อำนาจทางการสาธารณสุขควบคุมผู้ติดสุราอาจบังคับให้ไปรับการรักษาหรือถ้า
จำเป็นอาจขอให้ศาลมีอำนาจสั่งให้เข้าอยู่ในสถานอบรม และถ้าการรักษาในระยะแรกไม่
หาย อาจมีการบังคับให้เข้ารับการรักษาระยะหนึ่งได้มาตรการสำหรับผู้ติดยาเสพติดจะ
มีการให้เข้าอยู่ในสถานบำบัด กฎหมายให้อำนาจผู้พิพากษาสอบสวนที่จะสั่งให้ผู้ถูกฟ้องว่า
เสพยาเสพติดเข้าอยู่ในสถานบำบัด เพื่อรับการรักษาเสพยาเสพติดได้และตามกฎหมาย
สาธารณสุข อัยการอาจไม่ฟ้องผู้กระทำผิด ถ้าหากผู้กระทำผิดยอมเข้ารับการรักษาและ
ผู้พิพากษาสอบสวนก็อาจบังคับให้ผู้ต้องหาเข้ารับการรักษาเช่นเดียวกัน สำหรับศาลก็อาจ
พิพากษาให้ผู้กระทำผิดเข้ารับการรักษาดังกล่าวแทนการลงโทษได้ ส่วนมาตรการประการ
สุดท้ายเป็นมาตรการสำหรับผู้ที่เป็นขอทาน จะให้อำนาจอัยการที่จะไม่ฟ้องความผิด
ฐานเป็นขอทาน สำหรับบุคคลที่สามารถทำงานได้และประกาศจะกลับตัว โดยส่งตัวไปให้
ฝ่ายสังคมสงเคราะห์ดำเนินการและขอให้ผู้พิพากษา ราชทัณฑ์ เป็นผู้ออกคำสั่งให้ส่งตัวไป
ตามกฎหมาย

กรณีที่สอง วิธีการเพื่อความปลอดภัยที่ใช้ในนามโทษ¹⁹ แต่ละประเภทถือเป็น
โทษประกอบนั่นเอง หากเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมาย
อาญาของประเทศไทย จะเห็นได้ว่ามีบางประเภทคล้ายคลึงกันแต่หลักเกณฑ์บางอย่าง

¹⁹ มีอยู่ด้วยกัน 9 ประเภทด้วยกันคือ 1. กักกัน 2. การห้ามเข้าเขตที่กำหนด 3.
การริบทรัพย์สิน 4. การพิพากษาให้ลงโทษแต่รอการลงโทษไว้ 5. การห้ามทำหน้าที่
บางอย่างหรือบางอาชีพ 6. การพักใช้หรือการถอนใบอนุญาตขับรถในความผิดเกี่ยวกับการ
จราจรที่กำหนดไว้ 7. การปิดสถานประกอบการ 8. การเนรเทศ และ 9. การห้ามออกเช็ค
สำหรับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับเช็ค โปรตดู โทเมน ภัทรภรณ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 31-32.

แตกต่างออกไปเช่น กรณีกักกัน การห้ามเข้าเขตที่กำหนด การห้ามทำหน้าที่บางอย่างหรือบางอาชีพ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วในส่วนวิธีการเพื่อความปลอดภัยกลุ่มนี้มุ่งป้องกันสังคมมากกว่าการลงโทษแม้กฎหมายจะกำหนดว่าเป็นโทษประกอบก็ตาม

ประเภทและหลักเกณฑ์วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญาไทย

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 ได้แบ่งประเภทของวิธีการเพื่อความ
ปลอดภัย 5 ประเภทคือ

- 4.2.1 กักกัน (Relegation)
- 4.2.2 ห้ามเข้าเขตกำหนด (Prohibition to enter a specified area)
- 4.2.3 เรียกประกันทัณฑ์บน (To execute a bond with security for keeping the peace)
- 4.2.4 คุมตัวไว้ในสถานพยาบาล (To be kept under restraint in hospital)
- 4.2.5 ห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง (Prohibition to carry on certain kinds of occupations)

4.2.1 กักกัน

ปัจจุบันมีผู้กระทำผิดซ้ำมีอัตราสูงเพิ่มขึ้นมาก ถือว่าการกระทำความผิดซ้ำหลายครั้งเป็นผู้กระทำผิดติดนิสัย การใช้มาตรการในการลงโทษจะเป็นการเพิ่มโทษหรือใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรง ส่อมไม่อาจแก้ไขผู้กระทำผิดประเภทนี้ได้ ดังนั้นแนวความคิดในเรื่องกักกันจึงเข้ามาเป็นบทบังคับใช้เป็นมาตรการอย่างหนึ่งของวิธีการเพื่อความปลอดภัยควบคุมหรือเสริมเพิ่มเติมไปกับการลงโทษอันเป็นการป้องกันและตัดโอกาสมิให้ผู้กระทำผิดติดนิสัยมีโอกาสกระทำผิดได้อีก และนอกจากนี้ยังมีวิธีการอย่างอื่นควบคุมไปด้วยในการกักกัน

แนวความคิดการกักกันมีมาแต่สมัยยังใช้กฎหมายลักษณะอาญา รศ.127 โดย

ตามมาตรา 24 วางหลักเรื่องการกักกันอยู่ในส่วนโทษให้อยู่ภายในเขตที่อันมีกำหนดโดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. ห้ามมิให้เข้าไปในท้องที่หรือจังหวัดที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา และ
2. บังคับให้อยู่แต่ในท้องที่หรือจังหวัดที่ซึ่งเจ้าพนักงานฝ่ายตุลาการจะได้กำหนดให้อยู่

โทษตามลักษณะของกฎหมายลักษณะอาญา รศ.127 สองลักษณะดังกล่าวคือ ห้ามเข้าไปในท้องที่หรือจังหวัดที่กำหนดอย่างที่สองคือ การบังคับให้อยู่ในท้องที่หรือจังหวัดที่ซึ่งเจ้าพนักงานฝ่ายตุลาการได้กำหนดให้อยู่นี้มีลักษณะใกล้เคียงกับการกักกันในปัจจุบันนอกจากนั้นตามพระราชบัญญัติตัดสินคนจรจัดและคนที่เคยต้องโทษหลายครั้ง รศ.123 ซึ่งบัญญัติให้ส่งคนจรจัด ได้แก่ผู้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งและไม่ปรากฏการทำมาหาเลี้ยงชีพและผู้ที่เคยต้องถูกลงโทษหลายครั้งไม่เข็ดหลาบไปไว้ต่างจังหวัด ตามเวลาที่กำหนดเพื่อเป็นการตัดสินคน ผู้ที่ประพฤติชั่วให้กลับตัวเป็นพลเมืองดี และตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติกักกันผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย พ.ศ.2479 วางหลักเกณฑ์เรื่องการกักกันคือการเอาตัวไปควบคุมไว้ในเขตซึ่งรัฐมนตรีดำเนินตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อป้องกันการกระทำผิดอันเกิดจากลักษณะของผู้มีสันดานเป็นโจรผู้ร้าย โดยการกักตัวไว้ทำการอบรมฝึกฝนให้เป็นพลเมืองดีมีสัมมาชีพและให้ถือเป็นโทษอาญาสถานหนึ่ง ซึ่งศาลจะพึงลงตามพระราชบัญญัตินี้แก่ผู้มีสันดานเป็นผู้ร้ายเพิ่มขึ้นเป็นอีกโสดหนึ่ง ต่างหากจากโทษอาญาอันผู้มีสันดานเป็นโจรผู้ร้ายจะต้องรับผิดสำหรับเหตุร้ายที่จะกระทำไป สรุปได้ว่าในเรื่องการกักกันที่มีมาแต่ก่อนใช้ประมวลกฎหมายอาญาเป็นบทบัญญัติในลักษณะโทษอย่างหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามในบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญากักกันบัญญัติไว้ในเรื่องของวิธีการเพื่อความปลอดภัย

ลักษณะและวัตถุประสงค์ของการกักกัน

ตามมาตรา 40 แห่งประมวลกฎหมายอาญา²⁰ กักกันมีลักษณะเป็นการควบคุม

²⁰ มาตรา 40 บัญญัติว่า "กักกันคือ การควบคุมผู้กระทำความผิดติดนิสัยไว้ภายในเขตกำหนด เพื่อป้องกันการกระทำความผิด เพื่อตัดนิสัยและเพื่อฝึกหัดอาชีพ"

ตัวบุคคลไว้ในภายในเขตกำหนด โดยผู้ที่จะถูกควบคุมดังกล่าวได้ต้องเป็นผู้กระทำผิดคดีนิตินัย การควบคุมเช่นว่านี้มีวัตถุประสงค์อยู่ 3 ประการคือ

1. เพื่อป้องกันการกระทำความผิด
2. เพื่อตัดนิตินัย และ
3. เพื่อฝึกหัดอาชีพ

หลักการสำคัญของวัตถุประสงค์การกักกันในบรรดาสัมประการคือ เพื่อป้องกันการกระทำความผิดเนื่องจากการเอาตัวควบคุมไว้ในเขตพื้นที่กำหนด จึงเป็นการตัดไม่ให้มีโอกาสออกมากกระทำความผิดภายนอกเขตตลอดเวลาที่ถูกควบคุมตัวอยู่ ส่วนในกรณีเพื่อตัดนิตินัยและเพื่อฝึกหัดอาชีพเป็นหลักสำคัญรองลงมา กล่าวคือในช่วงระหว่างถูกควบคุมตัวจะมีการปรับปรุงแก้ไขตัวผู้ถูกกักกันให้ละเว้นไม่คิดจะกระทำความผิดซ้ำอีกไปด้วย ทั้งนี้เพื่อว่าเมื่อถูกปล่อยออกมาจากการกักกันแล้วจะได้กลับตัวเป็นคนดีได้ มีอาชีพประกอบกิจการภายหลังพ้นจากการกักกัน

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้กักกัน

หลักเกณฑ์ที่ศาลจะใช้ในการพิจารณากักกัน มาตรา 41 บัญญัติว่า

ผู้ใดเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกันมาแล้ว หรือเคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนมาแล้วไม่น้อยกว่าสองครั้งในความผิดดังต่อไปนี้คือ

1. ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 209 ถึงมาตรา 216
2. ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 217 ถึงมาตรา 224
3. ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 240 ถึงมาตรา 246
4. ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 276 ถึงมาตรา 286
5. ความผิดต่อชีวิต ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 288 ถึงมาตรา 290 มาตรา 292 ถึงมาตรา 294
6. ความผิดต่อร่างกาย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 295 ถึงมาตรา 299

7. ความผิดต่อเสรีภาพ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 309 ถึงมาตรา 320

8. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 334 ถึงมาตรา 340 มาตรา 354 และมาตรา 357

และถ้าภายในสิบปีนับแต่วันที่ผู้หนึ่งได้พ้นจากการกักกัน หรือพ้นโทษแล้วแต่กรณี ผู้หนึ่งได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดในบรรดาความผิดที่ระบุไว้นั้นอีก จนศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนสำหรับการกระทำความผิดนั้นศาลอาจถือว่า ผู้หนึ่งเป็นผู้กระทำความผิดคดีนี้ซ้ำ และจะพิพากษาให้กักกันมีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าสามปีแต่ไม่เกินสิบปีก็ได้

ความผิดซึ่งผู้กระทำได้กระทำในขณะที่มีอายุยังไม่เกินสิบเจ็ดปีนั้น มิให้ถือเป็นความผิดที่จะพิจารณากักกันตามมาตรา

โดยหลักการแล้วในมาตรา 41 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ว่ากรณีใดจะถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดคดีนี้ซ้ำ ซึ่งเมื่อครบองค์ประกอบตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 41 แล้วก็เป็นแต่เพียงว่ากฎหมายให้อยู่ในดุลยพินิจของศาลที่จะถือว่า ผู้หนึ่งกระทำความผิดคดีนี้ซ้ำก็ได้มิใช่ว่าเมื่อเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ศาลต้องถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดคดีนี้ซ้ำและให้กักกันเสมอไป ดังนั้น กรณีที่ศาลจะถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดคดีนี้ซ้ำและอาจสั่งกักกันได้ต้องปรากฏว่า

1. กรณีแยกออกเป็น

ก. เคยถูกศาลพิพากษาให้กักกันมาแล้วก็ได้ หรือ

ข. เคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนมาแล้วไม่น้อยกว่าสองครั้ง ในความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งที่ระบุไว้ในมาตรา 41 โดยได้กระทำความผิดนั้นเมื่ออายุเกิน 17 ปีแล้วก็ได้

2. บุคคลนั้นได้มากระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งที่ระบุไว้ในมาตรา 41 ซ้ำอีกภายใน 10 ปี หลังจากพ้นจากการกักกันหรือหลังจากพ้นโทษครั้งสุดท้ายแล้วแต่กรณี แต่ศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 6 เดือนสำหรับการกระทำความผิดครั้งหลังนี้

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าตาม (ข) การกระทำความผิดทั้งสองครั้งต้องเป็นความผิดที่ระบุไว้ในมาตรา 41 ทั้งสองครั้ง แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นความผิดอย่างเดียวกัน แต่ต้องถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 6 เดือนทั้งสองครั้ง อีกทั้งจะต้องกระทำเมื่อผู้กระทำ

อายุเกิน 17 ปี แล้วด้วย ระยะเวลาที่กระทำผิดเป็นเกณฑ์มิใช่เวลาที่บุคคลนั้นต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก

ส่วนกรณีตามข้อ 2 หากผู้ใดถูกศาลพิพากษาให้กักกันมาแล้วตามหลักเกณฑ์ข้อ 1 แล้วมากระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 41 ขึ้นอีกภายใน 10 ปี หลังจากพ้นจากการกักกันและศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 6 เดือน สำหรับการกระทำความผิดครั้งหลังก็เข้าหลักเกณฑ์ตามข้อนี้ หรือถ้าหากผู้ใดเคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 6 เดือนมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ครั้งในความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 41 โดยได้กระทำความผิดนั้นเมื่ออายุเกิน 17 ปีแล้ว และได้มากระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 41 ขึ้นอีกภายใน 10 ปี หลังจากพ้นโทษครั้งสุดท้าย และศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 6 เดือน สำหรับการกระทำความผิดครั้งหลังนี้ตั้งนั้น จะเห็นว่าการนับระยะเวลา 10 ปี ให้นับจนถึงวันที่มีการกระทำความผิดขึ้นอีกมิใช่ นับจนถึงวันที่ศาลพิพากษา กรณีความผิดที่กระทำครั้งหลังไม่จำเป็นต้องเป็นความผิดอย่างเดียวกันหรือในอนุมาตราเดียวกันกับความผิดครั้งก่อน แต่การกระทำความผิดครั้งหลัง ศาลต้องพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 6 เดือน ดังนั้นถ้าศาลพิพากษาให้ปรับกัก หรือพิพากษาลงโทษจำคุก แต่ไม่ถึง 6 เดือนกัก ก็ยังไม่เข้าเกณฑ์ข้อนี้และการกระทำความผิดครั้งหลังนี้ต้องได้กระทำเมื่อพ้นจากการกักกันหรือพ้นโทษมาแล้ว ดังนั้นถ้ากระทำความผิดครั้งหลังในระหว่างที่ถูกกักกันอยู่ก็ดี หรือในระหว่างที่ยังรับโทษจำคุกเนื่องจากการกระทำความผิดอยู่ก็ดี ยังไม่เข้าหลักเกณฑ์เมื่อครบหลักเกณฑ์สองประการดังกล่าวแล้ว ศาลอาจถือได้ว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิดติดนิสัย และพิพากษาให้กักกันมีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปีก็ได้ ดังนั้นมาตรา 41 แห่งประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติให้อยู่ในดุลพินิจของศาลว่าสมควรจะถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัยและพิพากษาให้กักกันหรือไม่ เมื่อศาลจะพิพากษาให้กักกัน กฎหมายก็บัญญัติไว้ในระยะเวลาที่กำหนด

การคำนวณระยะเวลาที่กักกัน

ในการคำนวณระยะเวลาที่กักกันได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่วางหลักเกณฑ์ไว้ตาม
 ที่ให้ศาลหรือผู้พิพากษาใช้เป็นเครื่องมือในการที่นับระยะเวลาในการใช้มาตรการกักกัน

ต่อผู้กระทำผิด ซึ่งหลักเกณฑ์ในการคำนวณบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 42 ซึ่งมาตรา 42 บัญญัติว่า

ในการคำนวณระยะเวลาที่กักกัน ให้นับวันที่ศาลพิพากษาเป็นวันเริ่มกักกัน แต่ถ้ายังมีโทษจำคุกหรือกักขังที่ต้องกักกันนั้นจะต้องรับอยู่ที่ให้จำคุกหรือกักขังเสียก่อนและให้นับวันถัดจากวันที่พ้นโทษจำคุกหรือพ้นจากกักขังเป็นวันเริ่มกักกัน

ระยะเวลาที่กักกัน และการปล่อยตัวผู้ถูกกักกัน ให้นำบทบัญญัติมาตรา 21 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

จากบทบัญญัติมาตรา 42 ในการคำนวณระยะเวลาที่กักกันจึงมีดังต่อไปนี้คือ

1. การคำนวณระยะเวลาที่กักกันนั้น ถ้าในขณะที่ศาลพิพากษาให้กักกันผู้นั้นไม่มีโทษจำคุกหรือกักขังที่จะต้องรับอยู่ ก็ให้นับวันที่ศาลพิพากษาเป็นวันเริ่มกักกัน

ตัวอย่างเช่น จำเลยถูกพิพากษาให้จำคุก 1 ปี แต่ถูกขังในระหว่างพิจารณามาเกิน 1 ปีแล้ว เมื่อหักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากระยะเวลาจำคุกตามคำพิพากษามาตรา 22 แล้วก็ไม่ต้องถูกจำคุกอีก เช่นนี้ก็ต้องนับวันที่ศาลพิพากษาเป็นวันเริ่มกักกันเลขกรรมตามตัวอย่างนี้ จะเอาวันที่คุมขังซึ่งยังเหลืออยู่หลังจากหักโทษจำคุกมาหักกับระยะเวลาที่กักกันไม่ได้ เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ทำได้อย่างในเรื่องโทษจำคุกและกักขังแทนปรับ ถ้าในขณะที่ศาลพิพากษาให้กักกัน ผู้นั้นยังมีโทษจำคุกหรือกักขังที่ยังจะต้องรับอยู่ที่ให้จำคุกหรือกักขังเสียก่อนจนครบถ้วน แล้วนับวันถัดจากวันที่พ้นโทษจำคุกหรือพ้นจากการกักขัง เป็นวันเริ่มกักกัน

2. ให้พ้นวันเริ่มกักกันคำนวณเข้าด้วย และให้นับเป็น 1 วันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

3. ถ้าระยะเวลาที่คำนวณนั้นกำหนดเป็นเดือนให้นับ 30 วันเป็น 1 เดือน ถ้ากำหนดเป็นปีให้คำนวณตามปีปฏิทินในราชการ

4. เมื่อถูกกักกันครบตามกำหนดในคำพิพากษาแล้ว ก็ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด

การคำนวณระยะเวลาที่กันตามข้อ 1 เป็นไปตามมาตรา 42 ส่วนหลักเกณฑ์ตามข้อ 2, 3 และ 4 เป็นเรื่องที่มาตรา 42 บรรทัดที่ได้นำมาตรา 21 ในเรื่องการคำนวณระยะเวลาจำคุกมาใช้บังคับกับการคำนวณระยะเวลาที่กันโดยอนุโลม

การฟ้องขอให้กักกัน

โดยปกติการฟ้องคดีอาญาโดยทั่วไปตามมาตรา 28 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้บุคคลผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญามี 2 ประเภทคือ 1. พนักงานอัยการ และ 2. ผู้เสียหายที่เป็นราษฎรแต่สำหรับการฟ้องขอให้กักกันตามกฎหมายบัญญัติ²¹ไว้ให้อำนาจฟ้องขอให้กักกันเป็นอำนาจของพนักงานอัยการโดยเฉพาะ ผู้เสียหายจึงไม่มีอำนาจฟ้องในเรื่องขอให้กักกัน กรณีทางปฏิบัติพนักงานอัยการจะต้องฟ้องพร้อมทั้งมีคำขอไปในคำฟ้องแต่หากพนักงานอัยการไม่ได้มีคำขอ แม้ข้อเท็จจริงจะเข้าหลักเกณฑ์ศาลก็ไม่อาจพิพากษาให้เพราะอาจเป็นการพิพากษาเกินคำขอตามมาตรา 192 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อย่างไรก็ตามการสั่งให้กักกันศาลอาจใช้ดุลพินิจได้อีก

ในส่วนการฟ้องขอให้กักกัน พนักงานอัยการอาจดำเนินการได้ 2 อย่างด้วยกันคือ

1. โดยฟ้องขอให้กักกันรวมกันไปในฟ้องคดีอื่นเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกัน ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้กันอยู่โดยปกติกล่าวคือ เมื่อพนักงานอัยการจะยื่นฟ้องให้ศาลลงโทษบุคคลใดเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดก็ตาม หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเข้าหลักเกณฑ์ศาลอาจสั่งให้กักกันบุคคลนั้นได้ด้วย พนักงานอัยการก็จะขอให้ศาลพิพากษาลงโทษและกักกันบุคคลนั้น

²¹ มาตรา 43 ได้บัญญัติว่า "การฟ้องขอให้กักกันเป็นอำนาจของพนักงานอัยการโดยเฉพาะและจะขอรวมกันไปในฟ้องคดีอื่นเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกัน หรือจะฟ้องภายหลังก็ได้"

ได้ด้วยพนักงานอัยการก็จะขอให้ศาลพิพากษาลงโทษและกักกันรวมไปในห้องคดีเดียวกันเลย หรือ 2. ขอให้กักกันแยกเป็นคดีหนึ่งต่างหากในภายหลัง แม้จะได้มีการฟ้องคดีอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกันไปแล้ว มาตรา 48 ยังให้อำนาจพนักงานอัยการที่จะฟ้องขอให้กักกันอีกในภายหลังได้ เช่น ในกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องขอให้ศาลลงโทษจำเลยซึ่งแม้ข้อเท็จจริงจะเข้าหลักเกณฑ์ที่ศาลอาจสั่งให้กักกันจำเลยได้ ผู้เสียหายก็ไม่อาจฟ้องขอให้กักกันได้ เมื่อพนักงานอัยการทราบข้อเท็จจริงก็อาจฟ้องขอให้กักกันเป็นอีกคดีหนึ่งภายหลังก็ได้ แต่การฟ้องขอให้กักกันแยกเป็นอีกคดีหนึ่งต่างหากในภายหลัง มาตรา 97 บัญญัติให้ต้องฟ้องภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ฟ้องคดีนั้น มิฉะนั้นเป็นอันขาดอายุความ

บทบังคับในกรณีฝ่าฝืนการกักกัน

เมื่อผู้พิพากษาสั่งให้กักกันหากจำเลยได้หลบหนีออกมาจากที่กักกันย่อมมีความผิดและต้องรับโทษฐานหลบหนีที่คุมขังตามมาตรา 190²² เนื่องจากว่า ในการกักกันตัวบุคคล

²² มาตรา 190 บัญญัติว่า "ผู้ใดหลบหนีไประหว่างที่ถูกคุมขังตามอำนาจของศาลของพนักงานอัยการ ของพนักงานสอบสวน หรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดดังกล่าวมาในวรรคแรก ได้กระทำโดยแหกที่คุมขัง โดยใช้กำลัง ประทุษร้าย หรือโดยขู่ ว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันแต่สามคนขึ้นไป ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดตามมาตรา^{นี้} ได้กระทำโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด ผู้กระทำต้องระวางโทษหนักกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ในสองวรรคก่อนถึงหนึ่ง"

ตามมาตรา 40 คือการควบคุมตัวบุคคลนั้นไว้ภายในเขตกำหนดตามมาตรา 1(2) กฎหมายบัญญัติไว้ในคำนิยามเมื่อกักกันเป็นการควบคุมตัวไว้ในสถานที่อื่นเป็นอำนาจที่กฎหมายรับรองไว้จึงถือว่าเป็นการถูกคุมขังอย่างหนึ่งจะเห็นได้ว่าผู้กระทำผิดได้ฝ่าฝืนมาตรา 190 จึงต้องรับผิดและต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้

สรุปแล้ว ในส่วนของการกักกันอันเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทที่กฎหมายบัญญัติขึ้นเพื่อใช้ในการควบคุมผู้กระทำผิดคดีชั้นไว้ภายในกำหนด เพื่อป้องกันการกระทำผิด และเพื่อการฝึกหัดอาชีพ และกรณีบุคคลจะถูกใช้บังคับมาตรการกักกันได้ต้องมีหลักเกณฑ์ต่อไปนี้คือ

ก. เป็นบุคคลธรรมดา เนื่องจากการใช้มาตรการนี้เป็นการนำตัวมาคุมไว้และเพื่อฝึกหัดอาชีพ คดีชั้นก่อนที่จะออกสู่สังคม กรณีจึงมีอำนาจมาใช้บังคับกับนิติบุคคลได้

ข. ครบหลักเกณฑ์ตามมาตรา 41 กล่าวคือบุคคลนั้นเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกันมาแล้วหรือเคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนมาแล้วไม่น้อยกว่าสองครั้งในความผิดที่กำหนดไว้

ค. บุคคลนั้นพ้นจากการกักกันหรือพ้นจากโทษจำคุกทั้งสองครั้งมาแล้วไม่เกินสิบปี

ง. บุคคลนั้นได้มากระทำผิดขณะที่มีอายุเกิน 17 ปี

จ. เป็นดุลยพินิจศาลที่เห็นว่าผู้นั้นกระทำผิดคดีชั้น จะพิพากษากักกันมีกำหนดไม่น้อยกว่าสามปี แต่ไม่เกินสิบปีก็ได้

มาตรการกักกันย่อมถือได้เป็น มาตรการที่มีประสิทธิภาพทางกฎหมายในเชิงเสริมมาตรการการลงโทษ อันเนื่องจากว่าเมื่อผู้กระทำผิดคดีชั้นไม่เกรงกลัวโทษ การเพิ่มโทษไม่ทำให้จิตใจหรือพฤติกรรมของผู้กระทำผิดเปลี่ยนไปให้ดีขึ้น มาตรการในการใช้กักกันจะเข้ามาทำให้การนำผู้กระทำผิดกลับเข้าสังคมให้สังคมปลอดภัยจากการกระทำผิดทั้งปวงอันเนื่องจากว่า ผู้กระทำผิดได้รับการดูแลแล้วในเรื่องการฟื้นฟูจิตใจนั่นเอง

4.2.2 ห้ามเข้าเขตกำหนด

ห้ามเข้าเขตกำหนดตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา รศ.127 มาตรา 12

ได้กำหนดเป็นโทษอย่างหนึ่ง โดยจะมีการห้ามไว้ในสองลักษณะคือ ห้ามมิให้เข้าไปในท้องที่หรือจังหวัดที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา และบังคับให้อยู่แต่ในท้องที่หรือจังหวัดที่ซึ่งเจ้าพนักงานฝ่ายตุลาการได้กำหนดให้อยู่ การสั่งเหล่านี้เป็นอำนาจของศาลที่จะใช้ตามควรแก่เหตุ แต่เมื่อใช้ประมวลกฎหมายอาญาแล้ว การห้ามเขตกำหนดได้บัญญัติไว้ในส่วนของวิธีการเพื่อความปลอดภัย เนื่องจากแนวความคิดว่า ห้ามเข้าเขตกำหนดจะเป็นวิธีการที่มีลักษณะจำกัดหรือตัดทอนเสรีภาพคล้ายกับโทษกักขัง แต่มีวัตถุประสงค์อยู่ที่การป้องกันมิให้เกิดการกระทำผิดหรือเกิดเหตุร้ายขึ้นอีกในท้องที่หรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง อีกทั้งการจำกัดเสรีภาพก็น้อยกว่าการลงโทษ แต่ในส่วนของแนวความคิดในกฎหมายต่างประเทศ ตัวอย่างเช่นตามร่างประมวลกฎหมายเยอรมันมาตรา 92 มาตรา 93 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์เหล่านี้ที่เรียกว่า Protective Surveillance ซึ่งเป็นการป้องกันระวางระไว หรือการสอดส่องดูแลโดยกฎหมายให้อำนาจศาลที่จะสั่งให้บุคคลบางจำพวก อยู่ภายใต้การดูแลสอดส่องของเจ้าพนักงานและหากศาลเห็นสมควร อาจจะสั่งให้บุคคลเหล่านี้อยู่ในเขตกำหนดได้ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นทำนองเดียวกับการห้ามเข้าเขตกำหนดโดยมีหลักเกณฑ์ใหญ่ ๆ สามารถสรุปได้ว่า²³

1. บุคคลที่อาจถูกศาลสั่งให้อยู่ภายใต้การสอดส่องดูแลได้แก่ ผู้กระทำผิดไม่หลายจำหรือผู้กระทำผิดคดีฉ้อโกงศาลพิพากษาจำคุกหรือกักขังในความผิดฐานเป็นโสเภณี ขอกานหรือผู้เร่ร่อนไม่มีหลักแหล่ง และถูกศาลพิพากษาจำคุกหรือกักขังในความผิดเฉพาะที่กำหนดให้มีการสอดส่องดูแล

²³ ชาญวิทย์ สอดมณี, "วิธีการเพื่อความปลอดภัย: แนวคิดและข้อสังเกตบางประการ", การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย, (กรุงเทพมหานคร: ศรีสมบัติการพิมพ์, 2533), หน้า 87-88.

2. เมื่อศาลพิพากษาให้ผู้กระทำผิดอยู่ภายใต้การสอดส่องดูแล ศาลจะแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ทำหน้าที่ดูแลสอดส่องความประพฤติ ทำนองเดียวกันกับเจ้าพนักงานคุมประพฤติ

3. กรณีศาลเห็นสมควร ศาลอาจมีคำสั่งดังต่อไปนี้กล่าวคือ ห้ามผู้กระทำผิดออกนอกบ้านหรือภูมิภาคหรือเขตที่กำหนด เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ห้ามเข้าสถานที่หรือท้องที่ที่กำหนดซึ่งจะเป็นโอกาสให้ผู้กระทำผิดกระทำผิดซ้ำ ทั้งนี้วันแต่จะมีเหตุผลและมีความจำเป็นอย่างอื่น ห้ามออกจากเคหสถานในเวลากลางคืน ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ผู้นั้นกระทำความผิดซ้ำอีก เว้นแต่จะมีเหตุผลสมควร ห้ามคบหาสมาคมกับบุคคลบางคนหรือบางพวกซึ่งอาจเป็นเหตุให้ผู้กระทำผิด กระทำผิดอีก หรือได้รับการเล้าโลมจ้างให้กระทำผิดอีก ห้ามกระทำการกิจการบางอย่าง ซึ่งอาจก่อให้เกิดการกระทำผิดซ้ำอีก มิใช่ในความครอบครองซึ่งสิ่งของบางประเภทที่อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิด ห้ามครอบครองหรือขับยานพาหนะ และให้รายงานตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อผู้กระทำผิดย้ายที่อยู่หรือเปลี่ยนงาน

4. คำสั่งของศาลจะต้องไม่เป็นการจำกัดวิถีชีวิตของผู้กระทำผิด โดยไม่ชอบด้วยหลักนิติธรรม

แนวความคิดตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันดังกล่าว กำหนดมีหลักเกณฑ์ในการควบคุมความประพฤติของผู้กระทำผิดเป็นเรื่องสำคัญ โดยที่ให้ศาลมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานขึ้นเพื่อติดตามสอดส่องความประพฤติของผู้กระทำผิด และนำเอาวิธีการห้ามเข้าไปในเขตกำหนดและบังคับให้อยู่ในสถานที่ที่กำหนดเป็นวิธีการประกอบ ย่อมถือได้ว่ามีวัตถุประสงค์ต้องการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นคนดีและสามารถอยู่ในสังคมได้โดยปกติสุขมากกว่าที่จะเป็นการป้องกันสังคมซึ่งต่างหากจากประมวลกฎหมายอาญามาตรา 45 อย่างไรก็ดีตามไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิด หรือเป็นการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากการกระทำความผิดก็ตาม ต่างก็เป็นวัตถุประสงค์ของหลักการในวิธีการเพื่อความปลอดภัยทั้งสิ้น

ความหมายของการห้ามเข้าเขตกำหนด

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 44²⁴ ได้ให้คำจำกัดความของการห้ามเข้าเขตกำหนดไว้ จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว การห้ามเข้าเขตกำหนดจึงมีลักษณะในการห้ามเข้าไปไว้ 2 ประการคือ

1. ห้ามมิให้เข้าไปในท้องที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา หรือ
2. ห้ามให้เข้าไปในสถานที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา

จะเห็นว่าหลักเกณฑ์ของวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามมาตรา 44 มีเฉพาะการห้ามเข้าไปสถานที่หรือท้องที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา จะไม่มีกรณีห้ามออกจากสถานที่หรือท้องที่ใด เช่นเดียวกับร่างประมวลกฎหมายเยอรมันที่กล่าวมาข้างต้น

หลักเกณฑ์ห้ามเข้าเขตกำหนด

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 45²⁵ ได้วางหลักเกณฑ์การห้ามเข้าเขตกำหนดไว้มีลักษณะดังต่อไปนี้

²⁴ มาตรา 44 บัญญัติว่า "ห้ามเข้าเขตกำหนดคือการห้ามมิให้เข้าไปในท้องที่หรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา"

²⁵ มาตรา 45 บัญญัติว่า "เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใด และศาลเห็นสมควรเพื่อความปลอดภัยของประชาชน ไม่ว่าจะมีความขอหรือไม่ ศาลอาจสั่งในคำพิพากษาว่าเมื่อผู้นั้นพ้นโทษตามคำพิพากษาแล้ว ห้ามมิให้ผู้นั้นเข้าไปในเขตกำหนดเป็นเวลาไม่เกินห้าปี"

1. จะมีการห้ามมิให้เข้าเขตกำหนดได้ต่อเมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษ ซึ่งหมายความว่า ต้องมีการพิพากษาว่ากระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งและได้ถูกลงโทษประเภทหนึ่งประเภทใดเสียก่อน

2. จะมีการสั่งห้ามมิให้เข้าเขตกำหนด ก็ต่อเมื่อศาลเห็นควรจะสั่งเช่นนั้นเพื่อความปลอดภัยของประชาชน ดังนั้นการสั่งเรื่องนี้อยู่ในดุลยพินิจของศาล เมื่อศาลเห็นควรเช่นนั้นแล้ว ศาลก็มีอำนาจสั่งได้ไม่ว่าโจทก์จะได้ขอมาในฟ้องให้สั่งห้ามเข้าเขตกำหนดหรือไม่

3. การสั่งห้ามเข้าเขตกำหนดมีผลต่อเมื่อผู้นั้นพ้นโทษตามคำพิพากษามาแล้ว กรณีตัวอย่างเช่น ศาลพิพากษาให้จำคุกจำเลยฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นมีกำหนด 1 ปี และพร้อมกับห้ามเข้าในที่คลับมีกำหนด 3 ปีการห้ามเข้าในสถานที่ดังกล่าวมีผลบังคับนับตั้งแต่วันที่ผู้นั้นได้รับการปลดปล่อยหลังจากรับโทษจำคุกมาแล้ว เป็นต้น

4. การสั่งห้ามเข้าเขตกำหนดศาลจะกำหนดห้ามไว้เป็นเวลาเท่าใดก็ได้ แต่ตามบทบัญญัติการสั่งห้ามต้องไม่เกินห้าปี

บทบังคับในกรณีฝ่าฝืนการห้ามเข้าเขตกำหนด

ในกรณีที่ศาลสั่งห้ามเข้าเขตกำหนดแล้ว หากบุคคลนั้นฝ่าฝืนในเรื่องการห้ามเข้าเขตกำหนดเข้าไปในท้องที่หรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาที่กำหนดไว้ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 45 ย่อมจะต้องมีความผิดและรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้²⁶

²⁶ มาตรา 194 บัญญัติว่า "ผู้ใดต้องคำพิพากษาห้ามเข้าเขตกำหนดตามมาตรา 45 เข้าไปในเขตกำหนดนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

โดยสรุปบุคคลจะถูกใช้บังคับการห้ามเข้าเขตต้องมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- ก. เป็นบุคคลธรรมดา
- ข. จะถูกบังคับต่อเมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษฐานใดฐานหนึ่ง
- ค. ศาลเห็นสมควรว่าบุคคลนั้นจะเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของประชาชนหรือสังคมในสถานที่หรือท้องที่ใด อันเป็นดุลพินิจของศาล
- ง. จะมีผลต่อเมื่อบุคคลนั้นได้พ้นโทษตามคำพิพากษาแล้ว
- จ. ระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควรแต่ไม่เกินห้าปี โดยศาลต้องระบุสถานที่อย่างชัดเจน

มาตรการห้ามเข้าเขตกำหนด ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ช่อมถือได้ว่าเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการนำไปใช้บังคับกับผู้กระทำผิด โดยห้ามเข้าไปในท้องที่หรือสถานที่ใด หากเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดแล้วศาลอาจมีคำสั่งเพื่อบังคับบุคคลผู้กระทำผิดตามคำขอได้โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ จึงเป็นหลักที่มุ่งคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากการผู้กระทำผิดอันเนื่องจากการที่บุคคลนั้น ได้กระทำผิดจะกระทำผิดซ้ำในท้องที่หรือสถานที่นั้นอีก อย่างไรก็ตาม บุคคลนั้นยังฝ่าฝืนอีกโดยเข้าไปในสถานที่หรือท้องที่ที่กำหนดกฎหมาย ยังได้นำมาตรการในการลงโทษมาบังคับใช้อีกบุคคลนั้นจะต้องได้รับโทษอีกส่วนหนึ่งที่กฎหมายบัญญัติไว้

4.2.3 เรือกประกันทัณฑ์บน

ความหมาย เรือกประกันทัณฑ์บน

ในเรื่องการเรือกประกันทัณฑ์บนเดิมเคยมีมาแต่กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ในมาตรา 30 บัญญัติว่า

ผู้ใดแสดงความอาฆาตมาดร้ายแก่ผู้อื่นก็ดี หรือเมื่อศาลพิจารณาเห็นเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้ใดจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นก็ดีหรือเมื่อปรากฏแก่ศาลว่าผู้ใดเป็นคนจรจัดไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง และไม่ปรากฏการทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยประการใดก็ดี ศาลมีอำนาจ

ที่จะบังคับเรียกประกันทานบน หรือ เรียกแต่ทานบนให้ผู้นั้นสัญญาว่าจะประพฤติตนรักษาความเรียบร้อย มิกระทำให้เกิดเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลจะกำหนดให้ไม่เกินกว่าสองปี และจำนวนค่าปรับเมื่อทำผิดทัณฑ์บนนั้นแล้วแต่ศาลจะกำหนด แต่อย่าให้เกิน 500 บาทขึ้นไป

โดยหลักการ เรียกประกันทัณฑ์บนบัญญัติอยู่ในเรื่องโทษ คือเป็นโทษชนิดหนึ่ง และในกฎหมายลักษณะอาญาจะไม่มี การแยกโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัยออกจากกัน

แต่ เรียกประกันทัณฑ์บนตามประมวลกฎหมายอาญาได้แก่การที่ศาล เรียกให้ผู้ใดทำ คำนันว่าจะไม่ก่อเหตุร้ายขึ้นภายในเวลาที่กำหนดโดยกำหนดจำนวนเงินไว้ ทั้งนี้ศาลจะ เรียกให้มีประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ หากผู้นั้นทำผิดคำนันคือก่อเหตุร้ายขึ้นภายในเวลาที่กำหนด ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นชำระ เงินตามจำนวนที่กำหนดได้ จะเห็นได้ว่าลักษณะของวิธีการเพื่อ ความปลอดภัยประเภทนี้ต่างจากประเภทอื่น กล่าวคือ วิธีการเพื่อความปลอดภัยอย่างอื่นจะ ใช้บังคับได้ต่อเมื่อได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว แต่กรณีการ เรียกประกันทัณฑ์บนจะใช้ บังคับได้โดยไม่ว่าต้องมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้ทำให้เกิดปัญหาว่าจะทำการ สอบสวนหรือฟ้องร้องให้ศาล เรียกประกันทัณฑ์บนได้หรือไม่ เพราะตามประมวลกฎหมาย วิชพิจารณาคความอาญานั้น จะมีการสอบสวนฟ้องร้องต่อเมื่อมีข้อกล่าวหาว่า มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ดังนั้นเพื่อตัดปัญหาพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มาตรา 7 ได้บัญญัติในเรื่องนี้ว่าให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิชิพิจารณาคความอาญา มาใช้บังคับเสมือนเป็นความผิดอาญา จึงเป็นอันว่ามีการสอบสวนฟ้องร้องเพื่อขอให้ศาลสั่ง เรียกประกันทัณฑ์บนได้

หลักเกณฑ์การ เรียกประกันทัณฑ์บน

ในเรื่องของการ เรียกประกันทัณฑ์บน ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 46 ซึ่งบัญญัติว่า

ถ้าความปรากฏแก่ศาลตามข้อ เสนอของพนักงานอัยการว่า ผู้ใดจะก่อเหตุร้ายให้เกิด

ภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นก็ดี ในการพิจารณาคดีความผิดใดถ้าศาลไม่ลงโทษผู้ถูกฟ้อง แต่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นก็ดี ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งผู้นั้นให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินไม่เกินกว่าห้าพันบาท ว่าผู้นั้นจะไม่ก่อเหตุดังกล่าวแล้วตลอดเวลาที่ศาลกำหนด แต่ไม่เกินสองปี และจะสั่งให้มีประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ถ้าผู้นั้นไม่ยอมทำทัณฑ์บนหรือหาประกันไม่ได้ ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้กักขังผู้นั้นจนกว่าจะทำทัณฑ์บนหรือหาประกันได้ แต่ไม่ให้กักขังเกินกว่าหกเดือน หรือจะสั่งห้ามผู้นั้นเข้าในเขตกำหนดตามมาตรา 45 ก็ได้

การกระทำของเด็กที่มีอายุยังไม่เกิน 17 ปี มิได้อยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติตามมาตรา ๕

ตามบทบัญญัติดังกล่าวศาลมีอำนาจในเรียกประกันทัณฑ์บนได้ 2 กรณีด้วยกันคือ

1. กรณีเมื่อความปรากฏแก่ศาลตามข้อเสนองานอัยการว่าผู้ใดจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น หรือ

2. กรณีในการพิจารณาความผิดใด ถ้าศาลไม่ลงโทษผู้ถูกฟ้องแต่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น

โดยที่ศาลเห็นว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้นั้นจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ตามกฎหมายมิได้ใช้คำว่า จะกระทำความผิด ดังนั้น ลักษณะเพียงแต่ศาลมีเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้นั้นจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ศาลอาจเรียกประกันทัณฑ์บนได้แล้ว โดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในข้อใดข้อหนึ่ง ส่วนกรณีที่พนักงานอัยการขอให้ศาล เรียกประกันทัณฑ์บนผู้หนึ่งผู้ใดนั้นพนักงานอัยการก็ต้องยื่นฟ้องผู้นั้นต่อศาล โดยลักษณะของคำฟ้องนั้นต่างกับคำฟ้องคดีอย่างอื่นอยู่ที่ว่าโดยปกติเป็นการกล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งและขอให้ศาลลงโทษจำเลย และอาจจะมีการขอให้ใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยอย่างใดอย่างหนึ่งแก่จำเลยด้วยแต่อย่างไรก็ดี การฟ้องในกรณีขอให้ศาล เรียกประกันทัณฑ์บนพนักงานอัยการเป็นแต่เพียงเสนอให้ศาลทราบ ว่า จำเลยจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นและขอให้ศาลเรียก

ประกันที่ตนจำหน่ายนั้น เมื่อศาลเชื่อว่าเป็นจริงตามข้อเสนอของพนักงานอัยการก็สั่งเรียกประกันที่ตนได้ อนึ่งตามมาตรา 46 เป็นการให้อ่านาจอเฉพาะอัยการเท่านั้น

อย่างไรก็ดี แม้จะไม่มีผู้ใดขอให้ศาลเรียกประกันที่ตนก็ตาม ศาลก็มีอำนาจสั่งเรียกประกันที่ตนเองได้หากเมื่อมีการฟ้องและพิจารณาจำเลยในความผิดฐานใดฐานหนึ่ง ศาลจะไม่ลงโทษจำเลย ซึ่งอาจเนื่องจากข้อเท็จจริงในทางพิจารณายังไม่ได้ว่าจำเลยกระทำผิดจริงตามฟ้อง หรือฟังได้ว่าจำเลยกระทำผิดจริงแต่มีเหตุตามกฎหมายที่ศาลจะไม่ลงโทษจำเลย แต่ถ้าเป็นเรื่องที่ศาลลงโทษตัวจำเลยแล้วตามมาตรา 46 ศาลจะเรียกประกันที่ตนด้วยไม่ได้ และศาลเห็นว่ามีความผิดอันควรเชื่อว่าจำเลยน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นในอนาคตเมื่อเข้าลักษณะดังกล่าวแล้ว ศาลอาจจะเรียกประกันที่ตนจากจำเลยโดยไม่จำเป็นต้องมีคำร้องขอจากพนักงานอัยการ ส่วนกรณีวิธีการเรียกประกันที่ตนนั้น หากครบหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้วตามมาตรา 46 ให้อ่านาจอศาลเรียกแต่ประกันที่ตนก็ได้หรือจะเรียกทั้งประกันและที่ตนก็ได้

วิธีการในการเรียกประกันที่ตน นอกจากสั่งให้ผู้นั้นทำที่ตนดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังต้องมีการค้ำประกันสำหรับการชำระเงินตามที่ตนนั้นอีกครั้งหนึ่ง โดยถ้ามีการกระทำผิดตามที่ตนและต้องชำระเงินแก่ศาล ถ้าไม่ชำระจะเห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดบทบังคับไว้ การค้ำประกันนี้มีความหมายให้การได้รับชำระเงินนั้นแน่นอนขึ้นไปอีกชั้นหนึ่งการค้ำประกันนี้อาจกระทำโดยใช้หลักทรัพย์สินก็ได้หรือนำบุคคลอื่นมาค้ำประกันก็ได้ อนึ่งศาลเรียกให้ผู้ใดกระทำที่ตน ศาลไม่จำเป็นต้องเรียกให้มีการประกันด้วยเสมอไป เว้นแต่อยู่ในดุลพินิจของศาลว่าจะเรียกให้มีประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

บทบังคับกรณีฝ่าฝืน เรียกประกันที่ตน

กรณีตามมาตรา 46 วรรคสอง กรณีเมื่อไม่ยอมทำที่ตนหรือหาประกันไม่ได้ในกรณีที่ศาลสั่งเรียกประกันที่ตน ผู้ใดไม่ยอมทำที่ตนก็ดี หรือทำที่ตนแต่ศาลสั่งให้มีประกันด้วยแล้ว ผู้นั้นหาประกันมาให้ศาลไม่ได้ก็ดี ศาลมีอำนาจเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้

1. ศาลอาจสั่งให้กักขังผู้นั้นจนกว่าจะทำที่ตนหรือหาประกันได้แล้วแต่กรณี แต่ไม่ให้กักขังเพราะเหตุนี้เกินกว่า 6 เดือน หรือ

2. ศาลอาจสั่งห้ามผู้นั้นเข้าในเขตกำหนดตามมาตรา 45 ก็ได้

เมื่อกระทำผิดทัณฑ์บนตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 46 กฎหมายยังบัญญัติให้ศาลมีอำนาจสั่งผู้นั้นชำระเงินไม่เกินจำนวนที่ได้กำหนดไว้ในทัณฑ์บนถ้าผู้นั้นไม่ชำระให้นำบทบัญญัติในมาตรา 29 และมาตรา 30 มาใช้บังคับ (มาตรา 47)

ตัวอย่างกรณีถ้ามีการกระทำผิดทัณฑ์บน คือการก่อเหตุร้ายขึ้นภายในเวลาที่ศาลกำหนด ศาลก็มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นชำระเงินไม่เกินจำนวนที่ได้กำหนดไว้ในทัณฑ์บน เช่นสมมติว่าศาลกำหนดให้ทำทัณฑ์บนไว้ 4,000 บาท ถ้าทำผิดทัณฑ์บนศาลอาจสั่งให้ชำระเงินเป็นจำนวนเท่าใดก็ได้แล้วแต่เห็นสมควร ต้องไม่เกิน 4,000 บาท หากผู้นั้นไม่ชำระตามศาลสั่ง มาตรา 47 ให้จัดการเช่นเดียวกับกรณีที่ต้องโทษปรับแล้วไม่ชำระค่าปรับ

สรุปหลักเกณฑ์ในการเรียกประกันทัณฑ์บนมีกรณีดังต่อไปนี้

ก. เป็นบุคคลธรรมดา

ข. บุคคลดังกล่าวมีพฤติการณ์ตามมาตรา 46 ตามข้อเสนองานอัยการ กล่าวคือ จะเกิดเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น หรือในคดีความผิดใดถ้าศาลไม่ลงโทษ แต่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องมีพฤติการณ์ดังกล่าว

ค. ศาลมีอำนาจสั่งให้บุคคลนั้นทำทัณฑ์บนไว้โดยกำหนดจำนวนเงินไม่เกินห้าพันบาทว่าจะไม่ก่อเหตุตลอดเวลาที่ศาลกำหนด แต่ไม่เกินสองปี

ง. กรณีการกระทำของเด็กอายุไม่เกิน 17 ปี ไม่อยู่ในบังคับนี้

จะเห็นว่ากฎหมาย วางหลักให้บุคคลใดเพียงจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น และมีเหตุอันควรน่าเชื่อเช่นนั้น หากพนักงานอัยการได้เสนอต่อศาล ศาลมีอำนาจสั่งได้ตามกฎหมาย จึงเป็นมาตรการในการป้องกันล่วงหน้าก่อนที่จะมีเหตุร้ายได้อย่างมีประสิทธิภาพมาตรการหนึ่งนั่นเอง ถ้าบุคคลกระทำผิดทัณฑ์บนก็จะต้องถูกบังคับให้ชำระเงินหรือไม่ยอมทำทัณฑ์บนหรือหาประกันไม่ได้ ศาลมีอำนาจสั่งกักขังผู้นั้นได้ เรียกประกันทัณฑ์บนตามประมวลกฎหมายอาญา จึงเป็นมาตรการหนึ่งของทฤษฎีป้องกันสังคมให้สังคมมีความปลอดภัยจากการกระทำผิดได้ประการหนึ่ง

4.2.4 คุมตัวไว้ในสถานพยาบาล

หลักเกณฑ์ในการกุมตัวไว้ในสถานพยาบาล

กุมตัวไว้ในสถานพยาบาลหมายถึงการควบคุมบุคคลที่มีความบกพร่องทางจิตให้อยู่ในสถานพยาบาล เพื่อการบำบัดรักษาให้หายป่วยก่อนที่จะออกสู่สังคมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้ผู้บกพร่องทางจิตนั้นก่อเหตุร้ายหรือกระทำการอันเป็นอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน หลักเกณฑ์ในการที่นำบุคคลดังกล่าวมากุมตัวไว้ในสถานพยาบาลประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 48 บัญญัติว่า "ถ้าศาลเห็นว่าการปล่อยตัวผู้มีจิตบกพร่อง ไร้จิตหรือจิตฟั่นเฟือนซึ่งไม่ต้องรับโทษหรือได้มีการลดโทษตามมาตรา 65 จะเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ประชาชน ศาลจะสั่งให้ส่งไปควบคุมไว้ในสถานพยาบาลก็ได้ และคำสั่งนี้อาจจะเพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้" และมาตรา 49 บัญญัติว่า

ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกหรือพิพากษาว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษบุคคลใด ถ้าศาลเห็นว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับทรัพย์สุรา เป็นอาชญา หรือการเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ศาลจะกำหนดในคำพิพากษาว่า บุคคลนั้นจะต้องไม่เสพสุรา ยาเสพติดให้โทษอย่างหนึ่งอย่างใด หรือทั้งสองอย่างภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันพ้นโทษหรือวันปล่อยตัวเพราะรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษก็ได้

ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวในวรรคแรกไม่ปฏิบัติตามที่ศาลกำหนด ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเป็นเวลาไม่เกินสองปีก็ได้

จะเห็นว่าวิธีราชการเพื่อความปลอดภัยประเภทนี้มีลักษณะ 2 ประการด้วยกันคือ

1. กรณีกระทำความผิดและวิกลจริต
2. กรณีกระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเสพสุราเป็นอาชญาหรือการเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ

กรณีกระทำความผิดและวิกลจริต

การสั่งกุมตัวไว้ในสถานพยาบาลในกรณีกระทำความผิดขณะวิกลจริต มีปรากฏใน

กฎหมายลักษณะอาญา รศ.127 โดยที่มาตรา 46 ของกฎหมายนี้บัญญัติไม่ให้เอาโทษแก่ผู้กระทำความผิดขณะวิกลจริตแต่ถ้าศาลพิจารณาเห็นว่า จะปล่อยบุคคลนั้นไปอาจจะเกิดอันตรายแก่ผู้อื่น จะส่งตัวแก่เจ้าพนักงานกักขังไว้ในโรงพยาบาลสำหรับคนวิกลจริต หรือเอาไปคุมขังรักษาไว้ในที่อื่นเพื่อป้องกันอันตรายอย่าให้มีแก่สาธารณชนก็ได้

สำหรับบทบัญญัติที่ศาลจะส่งผู้คุมตัวไว้ในสถานพยาบาล ในกรณีกระทำความผิดขณะวิกลจริตตามประมวลกฎหมายอาญาได้ต้องปรากฏว่า

1. ได้กระทำความผิด แต่ไม่ต้องได้รับโทษหรือได้รับการลดโทษตามมาตรา 65 และ 2. ศาลเห็นว่าถ้าปล่อยตัวไปจะเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ประชาชน และเมื่อเข้าลักษณะข้างต้นทั้ง 2 ประการแล้ว ให้อยู่ในดุลยพินิจของศาลที่จะส่งผู้คุมตัวไว้ในสถานพยาบาลก็ได้

อนึ่ง กรณีที่ศาลจะส่งผู้คุมตัวไว้ในสถานพยาบาลนั้นอาจเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษเลยเพราะกระทำในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ก็ดี หรืออาจเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดเพียงแต่ได้รับการลดโทษเพราะยังสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้างหรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้าง อย่างไรก็ตามลักษณะของการที่ศาลส่งผู้คุมตัวไว้ในสถานพยาบาล ในกรณีกระทำความผิดขณะวิกลจริตนี้เป็นเรื่องการคุมตัวไว้โดยไม่มีกำหนดเวลา กล่าวคือเป็นทั้งการรักษาพยาบาลและเป็นทั้งการตัดไม่ให้มีโอกาสออกมากระทำความผิดภายนอก ตราบใดที่ปล่อยออกมาจะเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ประชาชน ก็จะถูกคุมตัวตลอดเวลา เนื่องจากคุมตัวไว้โดยไม่มีกำหนดเวลา เช่นนี้กฎหมายจึงบัญญัติให้อำนาจศาลไว้ด้วยว่า ศาลจะเพิกถอนคำสั่งให้คุมตัวเสียเมื่อใดก็ได้ คือถ้าศาลเห็นว่าหากปล่อยออกมาจะไม่เป็นภัยแก่ประชาชนแล้วศาลก็มีอำนาจเพิกถอนคำสั่ง และให้ปล่อยตัวผู้นั้นไปได้

กรณีกระทำความผิดเกี่ยวกับการเสพยาสุราเป็นอาเจิบหรือเป็นผู้คิดยาเสพติดให้โทษ

ตามกรณีนี้มีใช้เป็นเรื่องที่ศาลจะส่งผู้คุมตัวไว้ในสถานพยาบาลได้ทันทีแต่ต้องมีการไม่ปฏิบัติตามที่กำหนดเสียก่อนแล้วศาลจึงจะส่งผู้คุมตัวไว้ในสถานพยาบาลได้ สามารถแยกออกได้ดังนี้ ศาลกำหนดไม่ให้เสพยาสุราหรือยาเสพติดให้โทษ เช่นกรณีเมื่อศาลพิพากษาลง

โทษจำคุกผู้ใดหรือพิพากษาว่า ผู้ใดมีความผิดแต่ให้รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษไว้ และศาลเห็นว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดเนื่องจากการเสพสุราเป็นอาจิม หรือเนื่องจากการเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษในมาตรา 49 ให้ศาลมีอำนาจกำหนดไว้ในคำพิพากษาว่า บุคคลนั้นจะต้องไม่เสพสุราหรือยาเสพติดให้โทษอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างภายในระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี นับแต่วันพ้นโทษ ในกรณีถูกจำคุกหรือในวันปล่อยตัวเพราะรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษ

บทบังคับกรณีไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาล

เมื่อศาลกำหนดไว้ในคำพิพากษาว่าบุคคลใดจะต้องไม่เสพสุราหรือยาเสพติดให้โทษอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างดังกล่าวข้างต้นแล้ว หากบุคคลนั้นไม่ปฏิบัติตามคือฝ่าฝืนไปเสพสุราหรือยาเสพติดให้โทษตามที่ศาลห้ามไว้ภายในเวลากำหนดศาลมีอำนาจสั่งให้บุคคลนั้นไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเป็นเวลาไม่เกิน 2 ปีก็ได้

บทลงโทษกรณีฝ่าฝืนการคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 195 บัญญัติว่า "ผู้ใดหลบหนีจากสถานพยาบาลซึ่งศาลสั่งให้คุมตัวไว้ตามความในมาตรา 49 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ" จะเห็นว่าหลักเกณฑ์กรณีที่มีการฝ่าฝืนการคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลมีข้อสังเกตว่าใช้บังคับเฉพาะกรณีคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล เนื่องจากไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลที่ไม่ให้เสพสุราหรือยาเสพติดให้โทษตามมาตรา 49 เท่านั้น ไม่ได้ใช้บังคับกรณีคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเนื่องจากการกระทำความผิดขณะวิกลจริตตามมาตรา 48 ด้วย จะเห็นได้ว่า เมื่อได้กระทำความผิดเนื่องจากการเสพสุราเป็นอาจิมหรือเนื่องจากการเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ศาลอาจกำหนดให้ไม่กระทำการอันเป็นเหตุให้กระทำความผิดขึ้นอย่างเดียวกันก็ได้หรืออาจกำหนดให้ไม่ทั้งเสพสุราและยาเสพติดให้โทษก็ได้ ข้อสังเกต ที่ศาลจะกำหนดไม่ให้เสพสุราหรือยาเสพติดให้โทษได้ต้องเป็นกรณีที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลย หรือพิพากษาให้รอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษเท่านั้น หากศาลพิพากษาปล่อยหรือพิพากษาลงโทษอย่างอื่นนอกจากโทษจำคุกเช่นให้กักขัง

หรือปรับศาลจะกำหนด เช่นนั้นไม่ได้

สรุปหลักเกณฑ์ของมาตรการคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลได้ดังต่อไปนี้

ก. เป็นบุคคลธรรมดา

ข. เป็นกรณีบังคับกับบุคคลสองกรณีคือ

-กรณีควบคุมผู้มีจิตบกพร่อง โรควิต หรือจิตฟั่นเฟือนตามมาตรา 48 กล่าวคือ หากปล่อยบุคคลซึ่งมีต้องรับโทษดังกล่าวออกมาจะเป็นการไม่ปลอดภัย

-กรณีบุคคลผู้เสพสุราเป็นอาชญาหรือฮาเสพติดให้โทษตามมาตรา 49 กล่าวคือ ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก หรือพิพากษาว่ามีความผิดต่อการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษบุคคลใด ถ้าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเสพสุราหรือฮาเสพติดให้โทษ

ค. กรณีบุคคลผู้มีจิตบกพร่อง โรควิต หรือจิตฟั่นเฟือน ศาลจะสั่งคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล จะเพิกถอนคำสั่งเมื่อใดก็ได้

ง. กรณีบุคคลผู้เสพสุรา หรือฮาเสพติดให้โทษ ศาลจะกำหนดไว้ในคำพิพากษาว่า บุคคลนั้นจะไม่เสพสุราหรือฮาเสพติดให้โทษอย่างหนึ่งอย่างใดภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันพ้นโทษหรือวันปล่อยตัว เพราะรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษก็ได้

กฎหมายให้อำนาจศาลโดยสามารถนำมาใช้บังคับกับบุคคลบางจำพวกที่มีความบกพร่องทางจิต ถ้าหากข้อเท็จจริงเป็นไปตามข้อกฎหมายที่บัญญัติไว้ในมาตรา 48 และมาตรา 49 ศาลก็จะนำมาตรการนี้ไปใช้บังคับ จะเห็นได้ว่ามาตรการนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากบุคคลที่ยังมีสภาพอันตรายอยู่ซึ่งอาจจะไปกระทำผิดอีกได้ เป็นความจำเป็นให้เกิดความสงบเรียบร้อยจึงนำมาบัญญัติไว้เป็นกฎหมายบังคับต่อไป

4.2.5 ห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง

หลักเกณฑ์ในการห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 50 บัญญัติว่า

เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใด ถ้าศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ หรือเนื่องจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ และเห็นว่าผู้นั้นประกอบอาชีพหรือวิชาชีพต่อไป อาจจะกระทำความผิดเช่นนั้นขึ้นอีก ศาลจะสั่งไว้ในคำพิพากษาห้ามการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นมกำหนดเวลาไม่เกินห้าปี นับแต่วันพ้นโทษไปแล้วก็ได้

สรุปหลักเกณฑ์ในการห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง จะประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้คือ

1. ศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใดซึ่งจะเป็นโทษทางอาญาประเภทใดก็ได้โดยบุคคลที่ถูกบังคับใช้ อาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้
2. ศาลเห็นว่า ผู้นั้นกระทำความผิดโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพหรือเนื่องจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ และ
3. ศาลเห็นว่าผู้นั้นประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นต่อไป อาจจะกระทำความผิดเช่นนั้นขึ้นอีก

เมื่อเข้าหลักเกณฑ์ทั้ง 3 ประการแล้ว ศาลมีอำนาจสั่งไว้ในคำพิพากษาห้ามประกอบอาชีพหรือวิชาชีพมีกำหนดเวลาไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันพ้นโทษไปแล้วก็ได้

บทลงโทษกรณีฝ่าฝืนการห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 196²⁷ ได้วางหลักกรณีที่ผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนคำสั่งห้ามของศาลตามมาตรา 50 ในเรื่องการห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง ซึ่งถ้าผู้นั้นกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าวก็จะได้รับโทษตามกฎหมาย

²⁷ มาตรา 196 บัญญัติว่า "ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งห้ามของศาล ซึ่งได้สั่งไว้ในคำพิพากษาตามมาตรา 50 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

ตามหลักเกณฑ์เรื่องการห้ามประกอบอาชีพบางอย่างนี้เป็นไปตามหลักการป้องกันเพื่อตัดโอกาสมิให้บุคคลที่จะกระทำความผิดจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ เพราะบุคคลดังกล่าวจะมีโอกาสง่ายมากกว่าเพราะคนมีหรือโอกาสช่องทางกระทำผิดจากอาชีพหรือวิชาชีพที่ตนประกอบอยู่นั่นเอง แต่เมื่อจะพิจารณาในส่วนของหลักในรัฐธรรมนูญปัญหาว่าจะไปขัดแย้งหรือไม่ซึ่งในหลักการประกอบอาชีพเป็นหลักพื้นฐานที่รัฐพึงประกันและให้การคุ้มครองกับบุคคลทุกคนที่อยู่ในรัฐเช่น ตามหลักการในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2538 มาตรา 48 เบญจ²⁸ ซึ่งเมื่อพิเคราะห์เปรียบเทียบกันแล้วอาจกล่าวได้ว่า ในการใช้อำนาจรัฐดังกล่าวรัฐไม่ได้ห้ามประกอบอาชีพนั้นๆ มาก่อนเลยทุกคนมีสิทธิที่จะเลือกประกอบอาชีพหรือวิชาชีพใดก็ได้ แต่หากในการประกอบอาชีพดังกล่าวไปกระทบกระเทือนถึงความสงบเรียบร้อยของบุคคลส่วนรวมแล้ว รัฐย่อมมีอำนาจใช้บังคับในกฎหมายนั้นต่อบุคคลนั้นที่กระทำผิดกฎหมาย การใช้มาตรการห้ามประกอบอาชีพตามประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวย่อมเป็นความชอบธรรม เป็นแนวความคิดของทฤษฎีป้องกันสังคมที่มุ่งคุ้มครองสังคมให้ได้รับความปลอดภัยจากการกระทำผิด หากนำไปใช้บังคับกับบุคคลที่กฎหมายบัญญัติไว้ย่อมเป็นการตัดโอกาสมิให้บุคคลดังกล่าวได้กระทำผิดต่อไปโดยอาศัยอาชีพที่ตนเองได้กระทำอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมาตรการหนึ่ง

²⁸ มาตรา 48 เบญจ บัญญัติว่า "สิทธิของบุคคลในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรมย่อมได้รับการคุ้มครอง

การจำกัดสิทธิตามวรรคหนึ่งจะกระทำได้ แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของรัฐ หรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข โภชนา การรักษาความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือการขจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน"

4.3 การใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในทางอาญา

กฎหมายอาญาดูได้ว่าเป็นเครื่องมือของรัฐในการที่จะใช้ในการควบคุมปัญหาอาชญากรรมหรือการกระทำผิดอันเป็นฝ่าฝืนต่อกฎหมายอาญา ได้กำหนดมาตรการไว้สองมาตรการคือ มาตรการด้านการปราบปรามและมาตรการด้านการป้องกัน มาตรการด้านการปราบปรามดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าเป็นเรื่องของการบังคับโทษ ส่วนมาตรการอีกส่วนที่เป็นเรื่องการป้องกันคือการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการควบคุมปัญหา แนวความคิดทางอาญาดูว่าควรใช้มาตรการทั้งสองอย่างควบคู่กันไป และต้องใช้ร่วมกันอย่างเป็นสัดส่วนจึงจะสามารถควบคุมปัญหาการกระทำผิดหรืออาชญากรรมได้กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นรัฐก็จะทำการปราบปราม โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจับกุมผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกระบวนการยุติธรรม มีการกำหนดโทษประเภทใดประเภทหนึ่งให้เหมาะสมกับความผิดตามกฎหมายและเมื่อลงโทษผู้กระทำผิดแล้ว หากผู้กระทำผิดนั้นมีลักษณะสภาพอันตรายอยู่ ไม่ว่าจะมีความโน้มที่จะกระทำผิดซ้ำอีกในอนาคตก็จำเป็นต้องใช้มาตรการในส่วนของการวิธีการเพื่อความปลอดภัยเข้าไปเสริม กล่าวคือนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเข้าไปบังคับใช้ โดยให้เหมาะสมกับสภาพที่ยังอันตราย ซึ่งผู้นั้นได้แสดงออกว่าจะกระทำผิดซ้ำในอนาคต เช่นนี้รัฐสามารถควบคุมปัญหาอาชญากรรมไม่ให้เกิดซ้ำได้เป็นจำนวนมากขึ้น เพราะได้มีการบังคับใช้ในส่วนมาตรการป้องกันไว้แล้วนั่นเอง

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าการใช้กฎหมายอาญา โดยมาตรการส่วนมากจะเป็นการใช้บังคับในส่วนของการลงโทษ โดยมีได้มีการหยิบยกมาตรการของวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้เป็นมาตรการเสริมอย่างจริงจัง ทั้งที่บุคคลดังกล่าวยังเป็นบุคคลที่มีสภาพอันตรายอยู่ หรือมีพฤติกรรมที่แสดงออกว่าจะกระทำผิดซ้ำอีกในอนาคต คดีปัญหาดังกล่าวในการใช้มาตรการทั้งสอง ผลก็คือทำให้เกิดการกระทำผิดเพิ่มมากขึ้นทุกปีบางกรณีเพียงทำความผิดแล้วมากกระทำผิดซ้ำอีก ผู้ที่จะก่อเหตุร้ายการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ชีวิต ร่างกายเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย ร้อยละ 20-30

เกินกว่ามาตรฐานสากลซึ่งได้กำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ 10²⁰

ในส่วนของนักนิติศาสตร์และนักอาชญาวิทยาต่างพยายามศึกษาคิดค้นหามาตรการต่างๆ มาใช้บังคับเพื่อเป็นมาตรการป้องกันสังคมเพื่อเป็นมาตรการควบคุมไปกับการลงโทษ เช่น มาตรการการรอกการลงโทษหรือการคุมประพฤติ เป็นต้น ซึ่งเมื่อศึกษาวิเคราะห์จากคำพิพากษาจะพบว่าคดีเกี่ยวกับปัญหาของวิธีการเพื่อความปลอดภัยอันจะเป็นปัญหานั้นมาสู่ศาลฎีกานั้นมีจำนวนน้อยมาก สาเหตุอาจเกิดจากเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมไม่ได้นำมาใช้อย่างจริงจัง หรืออาจเกิดจากเจ้าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการขาดความรู้ความเข้าใจในปัญหาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย แม้ในการดำเนินคดีเกี่ยวกับส่วนวิธีการเพื่อความปลอดภัย พนักงานสอบสวนมีบทบาทสำคัญในการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้แก่พนักงานอัยการ เพื่อนำเสนอคดีต่อศาลหรือมีระเบียบของกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2528 ซึ่งได้กำหนดให้พนักงานอัยการต้องทำความเข้าใจทุกส่วนว่า จะใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยหรือไม่ด้วยก็ตาม แต่ในทางด้านการศึกษาด้านนิติศาสตร์ ไม่อาจให้คำอธิบายเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย โดยอาศัยหลักดังกล่าวได้เพียงประการเดียว หากต้องอาศัยหลักการแนวความคิดของอาชญาวิทยาอธิบาย ทางตำราประมวลกฎหมายอาญาส่วนใหญ่จะกล่าวเฉพาะในทางด้านกฎหมายเป็นหลัก ด้วยเหตุผลข้างต้น การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้บังคับกับบุคคลหรือพฤติกรรมที่กฎหมายบัญญัติไว้จึงน้อยมาก

ในส่วนของศาลเอง มาตรการวิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นวิธีการที่ต้องผ่านกระบวนการยุติธรรมทางศาล เป็นอำนาจของศาลในการที่จะมีคำสั่งให้บังคับใช้ตามที่

²⁰ กองวิธีการเพื่อความปลอดภัย กรมอัยการ, "งานวิธีการเพื่อความปลอดภัย," วารสารอัยการ 14(กุมภาพันธ์ 2534): 56.

กฎหมายบัญญัติไว้และจะมีเพียงวิธีการเดียวที่ศาลจะสั่งได้ต้องมีค่าเสนอของพนักงานอัยการคือการกักกัน ส่วนมาตรการอื่นศาลมีอำนาจสั่งได้เฉพาะบุคคลที่กระทำผิดมีพฤติการณ์ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่อย่างไรก็ดี ในคดีพนักงานอัยการขอให้ศาลมีคำสั่งใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ศาลได้ปฏิเสธที่จะใช้เกือบทั้งหมด ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้การบังคับใช้ในวิธีการเพื่อความปลอดภัยไม่ได้ผลในทางปฏิบัติ เนื่องจากศาลจะมีคำสั่งยกคำขอหรือคำร้องของพนักงานอัยการ³⁰

ในการนำมาตราวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้บังคับในศาลชั้นต้น จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมเริ่มให้ความสนใจต่อมาตรานี้แล้ว โดยเฉพาะในส่วนของอัยการซึ่งเป็นผู้ฟ้องคดี เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติให้พนักงานอัยการเป็นผู้ยื่นคำขอต่อศาลในการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย และด้วยเหตุผลที่พนักงานอัยการในฐานะที่เป็นผู้นำแนวความคิดในการป้องกันอาชญากรรมและการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในส่วนนโยบายของสำนักงานอัยการสูงสุดที่ผ่านมา จึงกำหนดให้มี การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยทุกประเภทตามประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้มาปฏิบัติอย่างจริงจัง และต่อมากรมอัยการ(เดิม) จึงได้ออกระเบียบกรมอัยการว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2528 ข้อ 32 และข้อ 50 มารองรับแนวความคิดโดยกำหนดให้พนักงานอัยการต้องมีความเห็นทุกสำนวนว่าสมควรใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยหรือไม่ และได้มีการกำหนดโครงการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยบรรจุไว้ในแผนแม่บทมหาดไทย ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2530-2534) โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะวางแนว

³⁰ กุลพล พลวัน, "ปัญหาบางประการในการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย," ในกองคดีวิธีการเพื่อความปลอดภัย กรมอัยการ, การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย, (กรุงเทพมหานคร: ศรีสมบัติการพิมพ์, 2533), หน้า 114-121.

ทางสำหรับพนักงานอัยการในการที่จะร้องขอต่อศาลให้นำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้ให้
ได้ผลทางปฏิบัติอย่างจริงจัง แต่อย่างไรก็ดีเพื่อให้การศึกษาเป็นรูปธรรมจึงต้องวิเคราะห์
ถึงการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยในทางปฏิบัติที่ผ่านมา ว่าแต่ละประเภทที่นำมาใช้
กับกรณีความผิดประเภทใดบ้าง มีขอบเขตเป็นอย่างไร เพื่อที่จะพิจารณาการนำมาใช้ของ
แต่ละวิธีกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นโดยแยกพิจารณาถึงการใช้ได้สามประการคือ

4.3.1 การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่บังคับกับการกระทำผิดซ้ำได้แก่ กักกัน
ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 40-43 เป็นการพิจารณาในส่วนผู้กระทำผิดซ้ำซาก
และการห้ามเข้าเขตที่กำหนดตามมาตรา 44-45 เป็นการพิจารณาผู้กระทำผิดซ้ำท้องที่หรือ
สถานที่

4.3.2 การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่บังคับกับการที่ยังไม่ได้กระทำผิดทาง
อาญาได้แก่วิเคราะห์มาตรการเรียกประกันทัณฑ์บนตามมาตรา 46-47

4.3.3 การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยกรณีอื่นๆ ได้แก่ มาตรการคุมตัวไว้ใน
สถานพยาบาลตามมาตรา 48-49 และการห้ามประกอบอาชีพบางอย่างตามมาตรา 50
ซึ่งแต่ละวิธีแยกวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

4.3.1 การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่บังคับกับการกระทำผิดซ้ำ

กรณีกักกันการนำมาใช้ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาจากคำพิพากษาศาลฎีกา³¹ ได้วินิจฉัย

³¹ ตัวอย่างเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 827/2500, 54/2501, 433/2502, 709/
2503, 1321/2503, 1688/2505, 151/2506, 646/2506, 683/2506, 1411/2506,
422/2507, 1083/2507, 1475/2508, 957/2509, 196/2510, 30/2511,
1455/2511, 632/2513, 672/2513, 24/2513, 124/2515 เป็นต้น

ในส่วนของหลักเกณฑ์ตามมาตรา 40-43 กล่าวคือ ว่าเมื่อบุคคลใดกระทำความผิดประเภทใด พฤติการณ์ของผู้กระทำผิดก่อนแล้วจะต้องถูกใช้บังคับมาตรการกักกันตามกฎหมาย อันเป็นการพิจารณาในส่วนของอำนาจศาลโดยเฉพาะหลักเกณฑ์ตามมาตรา 41 เป็นมาตราหลักในการที่ศาลนำมาใช้ แต่บางกรณีก็เป็นการวินิจฉัยเกี่ยวกับอำนาจศาลแขวงด้วย เช่นเดียวกับคำพิพากษาของศาลชั้นต้นจะเป็นในลักษณะทำนองเดียวกัน³² ว่ากรณีการกระทำ หรือพฤติการณ์เช่นใดที่ศาลมีอำนาจกักกันจำเลยได้ สามารถวิเคราะห์ได้ว่า กักกันเป็นมาตรการควบคุมผู้กระทำผิดติดนิสัยไว้ภายในกำหนด เพื่อป้องกันการกระทำความผิด เพื่อตัดนิสัย และเพื่อฝึกหัดอาชีพ โดยหลักเกณฑ์เป็นไปดังที่กล่าวมาแล้ว ตามมาตรา 41 กล่าวคือหากผู้ใดเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกันมาแล้ว หรือเคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนมาแล้วไม่น้อยกว่าสองครั้งในความผิดตามที่บัญญัติไว้ และภายในเวลาสิบปีนับแต่วันที่ผู้นั้นพ้นจากการกักกัน หรือพ้นโทษแล้วแต่กรณี ผู้นั้นได้กระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งในบรรดาที่ระบุไว้นั้นอีก จนศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนสำหรับการกระทำผิดนั้น ศาลอาจถือว่า ผู้นั้นเป็นผู้ที่สมควรได้รับการกักกันได้โดยมีกำหนดไว้ไม่น้อยกว่าสามปี และไม่เกินสิบปีก็ดี จะเห็นได้ว่ามาตรการกักกันจะมีประสิทธิภาพในการใช้บังคับกับผู้กระทำผิดซ้ำซากอันเนื่องจากมาตรการโทษไม่อาจกักกันในพฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้นได้โดยการนำบุคคลมาควบคุมตัวไว้เพื่อตัดนิสัย และฝึกหัดอาชีพ หากพิจารณาระยะเวลาในการกักกันจะเห็นได้ว่าเป็นระยะเวลาที่เพียงพอให้บุคคลดังกล่าวสามารถฟื้นฟูบุคคลิกตัวเองอันจะออกไปสู่สังคมภายนอกต่อไปหรือถือได้ว่าเป็นการตัดโอกาสได้อีกมาตรการหนึ่งที่ป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากบุคคลที่เป็นอันตราย

³² เช่น คำพิพากษาศีหมายเลขแดงที่ 2926/2533 ศาลอาญานบุรี, ศีหมายเลขแดงที่ 4578/2533 ศาลอาญานบุรี ศีหมายเลขแดงที่ 6600/2533 ศาลอาญา หรือ ศีอาญาหมายเลขแดงที่ 5373/2533 ศาลอาญานบุรี เป็นต้น

การนำมาตรการกักกันมาใช้บังคับได้คงเฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้น การจะนำไปใช้กับนิติบุคคลสภาพไม่เปิดช่องให้พึงกระทำได้เนื่องจากเป็นกรณีต้องนำตัวมาถักกัน แต่หลักเกณฑ์ในการที่จะนำวิธีกักกันไปใช้กับคดีสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหามลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมจะพบว่า ตามหลักเกณฑ์มาตรา 41 ไม่ปรากฏว่ามีการบัญญัติความผิดอันเกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมไว้ในมาตราดังกล่าวแต่อย่างใด และเมื่อพิจารณาในส่วนของพระราชบัญญัติที่พิทักษ์สิ่งแวดล้อมแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีการบัญญัติมาตรการอันมีลักษณะเช่นเดียวกันกับมาตรการกักกันไว้ ดังนั้นประสิทธิภาพในการจะนำกักกันมาใช้กับคดีปัญหามลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมต้องพิจารณาในบทต่อไปว่าสามารถนำมาใช้ได้เหมาะสมเพียงใด

ส่วนกรณีการนำใช้ซึ่งมาตรการห้ามเข้าเขตจะเห็นได้ว่า ที่ผ่านมามีการนำมาใช้กับกรณีมีบุคคลกระทำผิดฐานต่างๆ อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น ความผิดฐานบุกรุกเคหสถาน กระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย หรือฐานฉ้อโกงค่าอาหาร เป็นต้น³³ อย่างไรก็ตามมาตรการห้ามเข้าเขตที่กำหนดยังคงเคยมีการนำมาใช้กับความผิดตามกฎหมายอื่นด้วยตัวอย่างเช่น ตามคดีหมายเลขแดงที่ 429/2536 ศาลจังหวัดน่าน อันเป็นกรณีที่จำเลยได้บังอาจใช้พลั่วและปั้งทำการขุดลอกทรายในลำน้ำแม่น้ำปัวซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทประชาชนใช้ร่วมกันและเป็นบริเวณที่หวงห้าม อันเป็นการทำลายในที่ดินดังกล่าวอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดิน ศาลได้นำมาตรการห้ามเข้าเขตไปใช้โดยกำหนดไว้ในคำพิพากษามีกำหนด 1 ปี ซึ่งจะเห็นว่ามาตรการห้าม

³³ ตัวอย่างอันปรากฏตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น คดีหมายเลขแดงที่ 180/2535 ศาลจังหวัดสุโขทัย คดีหมายเลขแดงที่ 604/2535 ศาลจังหวัดน่าน คดีหมายเลขแดงที่ 1535/2534 ศาลจังหวัดพะเยา หรือคดีหมายเลขแดงที่ 861/2531 ศาลจังหวัดระยอง

เข้าเขตมีการนำไปใช้ได้กับคดีความผิดอื่น ซึ่งมีใช้เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา อย่างไรก็ตามก็มีแนวความคิดของคณะกรรมการประสานงานกระบวนการยุติธรรม ว่าควรนำไปใช้กับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติด้วย³⁴ แต่ยังไม่ปรากฏว่าเคยมีการนำมาใช้กับความผิดเกี่ยวกับปัญหามลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม หรือบัญญัติมาตรการห้ามเข้าเขตกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติที่พิทักษ์คุ้มครองสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด จะเห็นว่ามาตรการนี้สามารถป้องกันผู้กระทำผิดซ้ำซากในสถานที่หรือท้องที่ได้เป็นอย่างดี โดยหากเข้าหลักเกณฑ์ตามกฎหมายบุคคลนั้นก็ถูกบังคับใช้หมายถึงแต่บุคคลธรรมดาเท่านั้น กรณีนิติบุคคลไม่อาจบังคับได้ ทำนองเดียวกับมาตรการกักกัน

4.3.2 การใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยที่ยังไม่ได้กระทำผิดทางอาญา

การเรียกประกันทัณฑ์บน ถือว่าเป็นวิธีการที่ป้องกันบุคคลจะก่อเหตุร้ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือถ้าความปรากฏแก่ศาลตามข้อเสนองานอัยการว่าผู้ใดจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลผู้อื่น ในการพิจารณาคดีความผิดใดถ้าศาลไม่ลงโทษผู้ถูกฟ้องนั้น แต่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งผู้นั้นให้ทำทัณฑ์บนไว้ จะเห็นได้ว่าวิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทนี้กฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจของพนักงานอัยการที่เสนอต่อศาล และกรณีเพียงแต่ผู้กระทำผิดน่าจะก่อเหตุร้ายเท่านั้นก็สามารถใช้บังคับกับบุคคลดังกล่าวได้ ซึ่งจะแตกต่างจากกรณีใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทอื่น ที่ผ่านมามีการนำมาใช้กับกรณีที่จะ

³⁴ กองคดีวิธีการเพื่อความปลอดภัย สำนักงานอัยการสูงสุด, รายงานผลดำเนินงานและความก้าวหน้าของโครงการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ปีงบประมาณ 2535 (กรุงเทพมหานคร: ศรีสัมพันธ์การพิมพ์, 2535), หน้า 55-58.

ก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น อันมีฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาอื่น ๆ³⁵ แต่ในส่วนของ การนำมาใช้เพื่อควบคุมปัญหาลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมยังไม่ปรากฏว่ามีการนำใช้กับปัญหาดังกล่าว และไม่ปรากฏมาตรการเรียกประกันทัณฑ์บนบัญญัติไว้ในกฎหมายที่พิทักษ์สิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด เมื่อพิจารณาจะเห็นว่าวิธี การนี้บังคับได้เฉพาะบุคคลธรรมดาจะนำไปใช้กับนิติบุคคลสภาพย่อมไม่เปิดช่องให้กระทำ ได้เนื่องจากหลักเกณฑ์ของการเรียกประกันทัณฑ์บน ประกอบพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวล กฎหมายอาญา พ.ศ.2499 มาตรา 7³⁶ เจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวน่าจะนำมาใช้กับ บุคคลธรรมดาอันเนื่องจากว่าตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 จะมีคำว่าห้ามมิให้คุมขังซึ่งเป็นการนำมาใช้กับบุคคลธรรมดา ส่วนตามมาตรา 46 และ มาตรา 47 ก็เช่นเดียวกันกล่าวคือจะบัญญัติให้บังคับกับบุคคลธรรมดาเนื่องจาก ตามวรรคสามแห่งมาตรา 46 จะกล่าวถึงกรณีการกระทำของเด็กกฎหมายไม่ให้อยู่ในบังคับ และเมื่อพิจารณาถึงหลักการเดิมตามกฎหมายลักษณะอาญา รศ.127 มาตรา 30 จะพบว่า เป็นกรณีบังคับกับบุคคลธรรมดา ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงเห็นได้ว่า การเรียกประกัน ทัณฑ์บนเป็นมาตรการที่บังคับกับบุคคลธรรมดาไม่บังคับกับนิติบุคคล แม้ไม่เคยมีการนำใช้

³⁵ ตัวอย่างเช่น คดีหมายเลขแดงที่ 273/2531 ศาลจังหวัดปทุมธานี คดีอาญา หมายเลขแดงที่ 2422/2533 ศาลอาญา คดีหมายเลขแดงที่ 2007/2534 ศาลอาญา ฯลฯ

³⁶ มาตรา 7 บัญญัติว่า "ในการวิधिकารเพื่อความปลอดภัยตามมาตรา 46 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้ บังคับเสมือนเป็นความผิดอาญาแต่ห้ามมิให้คุมขังชั้นสอบสวนเกินกว่าสี่สิบแปดชั่วโมง นับแต่ เวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ แต่มิให้นับเวลาเดินทาง ตามปกติที่นำตัวผู้ถูกจับมาศาลรวมเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนั้นด้วย"

กับความผิดเกี่ยวกับมลพิษก็ตาม แต่ปรากฏว่าเคยมีแนวความคิดของคณะกรรมการประสานงานกระบวนการยุติธรรมที่ได้มีการประชุมครั้งที่ 2/2534 เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2534 หวังประชุมกระทรวงยุติธรรมว่าการเรียกประกันทัณฑ์บนควรมีการแก้ไขปรับปรุงในบทบัญญัติที่เป็นอยู่โดยทำให้ครอบคลุมถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมด้วย³⁷ ซึ่งจะเห็นว่ามีความคิดสนับสนุนให้มีการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทนี้ไปใช้กับปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัญหาว่าจะนำมาใช้กับปัญหามลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมได้อย่างไรมีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่จะได้พิจารณาในบทที่ 5 ต่อไป

4.3.3 การใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยกรณีอื่นๆ

กรณีการคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลสามารถนำมาใช้เพื่อป้องกันอันตรายจากบุคคลที่มีจิตบกพร่องซึ่งโทษไม่สามารถกักกันได้บุคคลที่ลักษณะดังกล่าวได้กล่าวคือ ในการกระทำผิดของบุคคลประเภทดังกล่าวกฎหมายจะไม่เอาโทษ หากปล่อยบุคคลออกมาสู่สังคมย่อมจะเป็นอันตรายได้ไม่มีที่สิ้นสุด ในการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยกับบุคคลดังกล่าวย่อมจะทำให้สังคมได้รับความปลอดภัยเป็นการคุ้มครองสังคมให้พ้นจากอันตราย จึงเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่เข้าไปเสริมมาตรการโทษ ในการบังคับใช้สภาพบังคับทางอาญาร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพวิธีการหนึ่ง ในส่วนการนำไปใช้บังคับได้เฉพาะกรณีบุคคลธรรมดาเท่านั้นกรณีนิติบุคคลย่อมไม่อาจไปใช้บังคับได้เนื่องจากสภาพไม่เปิดช่องให้ ที่ผ่านมามีปรากฏศาลนำไปใช้กับคดีต่างๆ³⁸ แต่ในส่วนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษจากโรงงาน

³⁷ กองคดีวิธีการเพื่อความปลอดภัย สำนักงานอัยการสูงสุด, รายงานผลดำเนินงานและความก้าวหน้าของโครงการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ปีงบประมาณ 2535, หน้า 55-58.

³⁸ ตัวอย่างเช่น คดีหมายเลขแดงที่ 6793/2531 ศาลอาญา หรือคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 894/2533 ศาลจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นต้น

อุตสาหกรรมไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติ หรือเคยมีการนำไปใช้กับการกระทำผิดลักษณะดังกล่าว แต่อย่างไร

ส่วนกรณีการห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง เป็นวิธีการที่สามารถใช้บังคับกับบุคคล ผู้กระทำผิดโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ หรือเนื่องจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ เมื่อครบหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้มาตรการนี้จะเข้าไปเสริมเพิ่มเติมมาตรการโทษอันเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทหนึ่งที่มุ่งคุ้มครองสังคมให้พ้นจากอันตรายจากพฤติกรรมดังกล่าว และเป็นการตัดโอกาสมิให้บุคคลใช้โอกาสดังกล่าวกระทำผิดกฎหมาย แต่จะเห็นว่ากฎหมายมิได้บัญญัติว่าบุคคลในกฎหมายอื่นจะถูกบังคับใช้เป็นบุคคลประเภทใด ดังนั้นหากเมื่อบุคคลใดกระทำการอันฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว บุคคลนั้นย่อมหมายถึงอาจเป็นกรณีบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลได้ทั้งสองประเภท ที่ผ่านมามีการนำมาใช้บังคับหลายกรณีด้วยกัน³⁹ และเคยมีการนำมาใช้กับการกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 237 อันเป็นเรื่องการดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่ง กล่าวคือ ตามคดีหมายเลขแดงที่ 1236/2533 ศาลจังหวัดพะเยา ในฐานความผิด เอาสิ่งที่น่าจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพ เจือลงในน้ำซึ่งอยู่ในสระที่จัดไว้เพื่อประชาชนบริโภค ในข้อเท็จจริงจำเลยมีอาชีพรับจ้างคูด้าม (อูจจาระ) ได้ขับรถยนต์คูด้ามบรรทุกอูจจาระ อันเป็นสิ่งที่น่าจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพต่อประชาชน ที่จำเลยรับจ้างคูด้ามมานำไปเทเจือลงในสระน้ำซึ่งเป็นสระน้ำที่จัดไว้เพื่อให้ประชาชนบ้านบุญโชนหมู่ที่ 14 ตำบลดอนศรีชุม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา และประชาชนบ้านใกล้เคียงใช้บริโภคดื่มกินในฤดูทำนาหลายครั้ง จนน้ำในสระเป็นสีดำนี้อูจจาระลอยอยู่ที่ส่งกลิ่นเหม็นบริโภคไม่ได้ ศาลพิพากษาว่าจำเลยผิดตามประมวลกฎหมาย

³⁹ ตัวอย่างตามคดีหมายเลขแดงที่ 3998-4002/2533 ศาลอาญา คดีหมายเลขแดงที่ 878/2534 ศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น

อาญามาตรา 50,91,237 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2526 มาตรา 4 จำคุก 1 ปี และเห็นว่าการกระทำของจำเลยเป็นการร้ายแรง ทั้งที่จำเลยมีอาชีพรับจ้างคู่ค้าโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของชาวบ้าน และเป็นการกระทำซ้ำแล้วซ้ำอีกไม่มีจิตสำนึกและเกรงกลัวกฎหมาย ไม่รอกการลงโทษ และห้ามประกอบอาชีพรับจ้างคู่ค้า ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 50 เป็นเวลา 5 ปี หรือกรณีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5177/2537⁴⁰ เป็นกรณีที่จำเลยได้รับอนุญาตให้ตั้งสถานพยาบาล ได้รับอนุญาตให้ขายยาแผนโบราณและได้รับอนุญาตให้ประกอบโรคศิลป์แผนโบราณ สาขาเภสัชกรรม เมื่อยาของกลางมีไว้เพื่อกิจการค้าของจำเลยและถูกเก็บชุกซ่อนอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติ พ.ศ.2510 ซึ่งเป็นกฎหมายที่คุ้มครองสุขภาพประชาชน และก่อนเกิดเหตุจำเลยมีพฤติการณ์หลอกลวงคนไข้ ศาลพิพากษาว่ามีความผิดและห้ามประกอบอาชีพมีกำหนดเวลา 5 ปี หรือความผิดตามพระราชบัญญัติอื่นด้วยเช่น พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511 ตามคดีหมายเลขแดงที่ 624/2535 โดยจำเลยบังอาจทำชีวหลอดเลือดเรสเซนซ์ชีวศาสตร์เตอร์โดยไม่ได้รับอนุญาต และมีไว้ซึ่งสิ่งของดังกล่าว ศาลพิพากษามีความผิด และยังห้ามประกอบกิจการโรงงานดังกล่าวมีกำหนด 5 ปี จึงอาจกล่าวได้ว่าการห้ามประกอบอาชีพหรือวิชาชีพบางอย่างมีการนำมาใช้กับพระราชบัญญัติต่างๆ อย่างกว้างขวาง เพื่อเป้าหมายอันเป็นการคุ้มครองสังคม แต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการควบคุมมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม ไม่ปรากฏมีการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทนี้ไปใช้บังคับ แต่เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย

⁴⁰ คำพิพากษาศาลฎีกา ประจำพุทธศักราช 2537, (กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา, 2537), ตอน 10, หน้า 2100-2105.

พ.ศ. 2535 อันเป็นกฎหมายที่พิทักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งแล้วจะมีมาตรา 87⁴¹ บัญญัติไว้ จะมืองค์ประกอบทำนองเดียวกันกับการห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง หากแต่จะเป็นกรณีการบัญญัติขึ้นเพื่อใช้บังคับตามความผิดตามกฎหมายนี้เท่านั้น ดังนั้นการจะวิเคราะห์ถึงมาตรการห้ามประกอบอาชีพบางอย่างไปใช้กับปัญหามลพิษจากโรงงานว่าจะนำไปใช้ได้หรือไม่ จะได้ศึกษาในบทต่อไป

⁴¹ มาตรา 87 ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษบุคคลใดในความผิดตามมาตรา 71 หรือมาตรา 72 และเป็นกรณีที่มีการยกเว้นไม่ต้องได้รับใบอนุญาต ถ้ามีพฤติการณ์ให้เห็นว่าบุคคลดังกล่าวอาจจะกระทำความผิดเช่นนั้นอีก ศาลจะสั่งไว้ในคำพิพากษาห้ามประกอบกิจการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายมีกำหนดเวลาไม่เกินห้าปี นับแต่วันพ้นโทษไปแล้วก็ได้